

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Veronika Šimerdová

Internet a autorské právo

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Irena Holcová

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 5.9.2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 149 734 znaků včetně mezer.

Veronika Šimerdová
Diplomantka

V Praze dne 5. 9. 2018

Ráda bych tímto poděkovala paní JUDr. Ireně Holcové, vedoucí mé diplomové práce, za konzultace, cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování práce. Zároveň děkuji své rodině za podporu a trpělivost, a to jak při samotném psaní práce, tak po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod	5
1. Internet	8
1.1. Internet a základní lidská práva	10
1.2. Internet a autorské právo	13
2. Úvod do autorského práva	15
2.1. Vznik a vývoj autorského práva	15
2.2. Autorské právo jako právo duševního vlastnictví	18
2.3. Pojem a principy autorského práva	20
2.4. Prameny autorského práva	23
3. Základní pojmy autorského práva	32
3.1. Autorské dílo	32
3.2. Autorství k dílu	35
3.3. Užití díla	36
3.3.1. Mimomluvní užití díla	37
3.3.2. Smluvní užití díla	39
4. Ochrana autorských práv	43
4.1. Soukromoprávní ochrana autorských práv	43
4.2. Veřejnoprávní ochrana autorských práv	46
4.2.1. Správněprávní ochrana	46
4.2.2. Trestněprávní ochrana	48
5. Autorské právo a sociální sítě	50
5.1. Pojem sociálních sítí a jejich znaky	50
5.2. Uživatelský obsah na sociálních sítích	52
5.3. Autorská díla na sociálních sítích	55
5.4. Určení rozhodného práva	59
5.5. Licenční smlouvy	62
5.6. Porušování autorských práv na sociálních sítích	69
6. Zamyšlení nad možným vývojem autorského práva	75
Závěr	79
Seznam zkratk	82
Seznam použitých zdrojů	84
Abstrakt	101
Abstract	103

Úvod

21. století bývá označováno jako století digitální nebo století informační společnosti. *Informační společnost je charakterizována podstatným využíváním digitálního zpracovávání, uchovávání a přenosu informací. Ze zpracování informací se stává významná ekonomická aktivita, která jednak prostupuje tradičními ekonomickými či společenskými aktivitami a jednak vytváří zcela nové příležitosti a činnosti, které podstatně ovlivňují charakter společnosti.*¹ Zatímco ještě v osmdesátých letech 20. století bylo na světě v digitální podobě uchovááno pouze 1 % všech informací, dnes je tomu více než 99 %. Nyní, v roce 2018, tedy můžeme s jistotou konstatovat, že žijeme v době informační společnosti.

Předmětem této práce je Internet a autorské právo, přičemž riziko porušování autorských práv je dnes díky digitálním technologiím nesrovnatelně vyšší, než tomu bylo v minulosti. Internet a digitální technologie se v uplynulých 25 letech staly neodmyslitelnou součástí našich každodenních životů a svým vývojem zasáhly v podstatě do všech oblastí lidské činnosti. Jejich vývoj se tak přirozeně promítl i do oboru právního. Prostřednictvím Internetu a elektronické komunikace dnes mohou jednotlivci uplatňovat své základní právo na svobodu projevu a právo na informace, což mimo jiné umožňuje realizaci dalších s tím spojených politických, hospodářských, sociálních a kulturních práv. Bohužel, rozšiřující se svoboda projevu se mnohdy dostává do konfliktu s právním řádem chráněnými hodnotami včetně ochrany soukromí nebo autorskoprávní ochrany. Internet umožnil rozmnožovat a šířit autorská díla a další předměty autorskoprávní ochrany mezi v zásadě neomezeným okruhem osob v reálném čase a s téměř nulovými náklady, což rozšířilo možnosti nelegálního přístupu k autorským dílům a způsobilo finanční ztráty na straně autorů a jiných nositelů autorských práv.

¹ J. ZLATUŠKA. Informační společnost. Zpravodaj ÚVT MU. 1998, roč. VIII, č. 4, s. 1-6.

Fenoménem dnešního Internetu a nejnavštěvovanějšími internetovými stránkami vůbec se pak v posledních několika letech staly sociální sítě. Vznik sociálních sítí nejenže významně ovlivnil společenský život a komunikaci uživatelů, ale projevil se například také rozmachem internetového marketingu a e-commerce. Prostředí sociálních sítí rovněž představuje specifickou oblast působnosti práv duševního vlastnictví, potažmo autorského práva. S ohledem na to si tato práce klade za cíl seznámit čtenáře s problematikou ochrany autorských práv jak v prostředí Internetu obecně, tak přímo na sociálních sítích, poukázat na vliv vývoje technologií na autorské právo a zhodnotit, jak se současná autorskoprávní úprava vypořádává s rychlým rozmachem Internetu a sociálních sítí.

V první části práce se věnuji především Internetu a autorskému právu obecně. Internet považuji za fenomén dnešní doby, nepoužívám proto v textu práce jeho obecné označení „internet“. V první kapitole stručně popisuji historický vývoj Internetu, význam, který ve společnosti zaujímá, a z právního pohledu se na Internet zaměřuji jako na specifické prostředí působnosti autorského práva. V kapitole druhé se věnuji autorskému právu a jeho vývoji, základním principům autorského práva a také zařazení autorského práva do práv duševního vlastnictví. V druhé kapitole se také zabývám právními prameny autorského práva na území České republiky, v rámci Evropské unie a na mezinárodním poli. Třetí kapitola je věnována základním pojmům autorského práva. Vysvětluji zde pojem autorského díla, autorství a užití díla včetně jednotlivých způsobů užití. Ve čtvrté kapitole pak popisuji právní ochranu autorských práv a prostředky ochrany, jež autorovi podle soukromého i veřejného práva náleží.

Pátá kapitola je zaměřena výhradně na autorské právo a sociální sítě. V první řadě vysvětluji pojem sociálních sítí, popisuji jejich vliv na moderní společnost a rovněž se soustředím na fenomén user-generated content, tedy obsah generovaný samotnými uživateli. Dále se v páté kapitole věnuji jednotlivým druhům autorských děl, s nimiž se na sociálních sítích

setkáváme, problematice určení rozhodného práva a také obsahem jednotlivých licenčních smluv uzavíraných mezi provozovateli sociálních sítí a jejich uživateli. Rovněž popisuji, jakým způsobem je autorské právo na sociálních sítích porušováno. V poslední šesté kapitole se pak zamýšlím nad stávající právní úpravou a možný vývojem autorského práva do budoucna, načež v závěru práce shrnuji, jakým výzvám v současné době autorské právo čelí a k jakým závěrům jsem v průběhu psaní této práce dospěla.

1. Internet

Na rozvoj nových technologií měly od pradávna značný vliv probíhající válečné konflikty a vývoj geopolitické situace. Podobně tomu bylo i v prvopočátcích vývoje Internetu. Na rozdíl od vynálezu jiných technologií jako například telefonu, však Internet nemá pouze jednoho vynálezce. Na jeho vývoji se v průběhu času podílelo mnoho vědců, techniků a programátorů. Prvotním impulsem k vývoji Internetu byla studená válka a s ní spojené potenciálně hrožící riziko zničení komunikační infrastruktury jadernými zbraněmi. V návaznosti na úspěch Sovětského svazu, který dne 4. října 1957 poslal na oběžnou dráhu první umělou družici Sputnik, vyvinula vláda Spojených států amerických iniciativu, jejímž cílem byl pokrok ve vývoji nových technologií. Tyto snahy mimo jiné vedly k vytvoření Národního úřadu pro letectví a kosmonautiku (anglicky National Aeronautics and Space Administration, NASA) a Agentury ministerstva obrany pro pokročilé výzkumné projekty (anglicky Department of Defense's Advanced Research Projects Agency, dále jen "ARPA"). V rámci agentury ARPA posléze vznikl projekt ARPANET, jehož cílem bylo vytvoření experimentální sítě, jež by neměla žádnou centrální složku, což by jí umožnilo fungovat i v situaci, kdy by některé její části byly zničeny.² Projekt ARPANET vznikl již v roce 1962, samotné vytvoření sítě se pak podařilo v roce 1969. Rozmach sítě ARPANET se projevil zejména v sedmdesátých letech 20. století, kdy byla k síti připojena velká část amerických univerzit a vědeckých institucí.³ S odstupem několika desetiletí tedy dnes můžeme říct, že ARPANET byl předchůdcem moderního Internetu, jak jej známe dnes.

Dnešní podoba Internetu se začala formovat až v devadesátých letech 20. století, kdy byla ve švýcarském výzkumném středisku CERN vyvinuta služba World Wide Web, zkráceně WWW, která zpřístupnila Internet

² The Invention of the Internet. *History* [online].

Dostupné z: <http://www.history.com/topics/inventions/invention-of-the-internet>

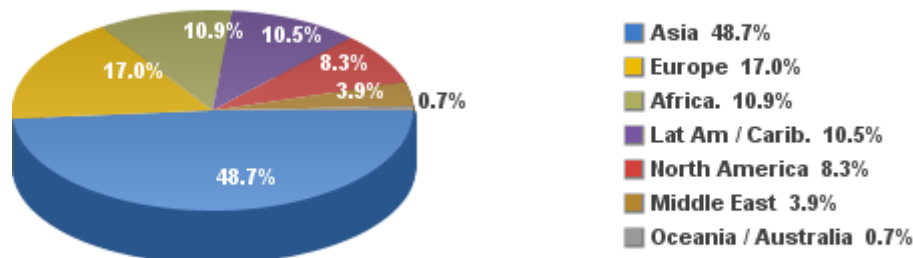
³ ARPANET – The First Internet. *Living Internet* [online].

Dostupné z: http://www.livinginternet.com/i/ii_arpanet.htm

běžným uživatelům a umožnila jeho masové rozšíření po celém světě.⁴ Československo bylo oficiálně připojeno k Internetu v roce 1992, první českou institucí připojenou na Internet se stala univerzita ČVUT v pražských Dejvicích.⁵

Během pouhého čtvrt století se stal Internet běžným standardem, více méně samozřejmostí, která nás v našich životech dennodenně provází na každém kroku. V lednu 2018 počet uživatelů Internetu přesáhl 4 miliardy osob⁶, tj. více než 50 % celosvětové populace, přičemž toto číslo každým dnem roste. Od roku 2000 se tak jedná o nárůst o více než 934 %.⁷ Následující graf⁸ zachycuje rozložení celosvětového počtu uživatelů Internetu podle jednotlivých regionů ke dni 31. prosince 2017.

Internet Users in the World by Regions - December 31, 2017

Source: Internet World Stats - www.internetworldstats.com/stats.htm
Basis: 4,156,932,140 Internet users in December 31, 2017
Copyright © 2018, Miniwatts Marketing Group

⁴ The Invention of the Internet. *History* [online].

Dostupné z: <http://www.history.com/topics/inventions/invention-of-the-internet>

⁵ Historie českého Internetu II. *Lupa.cz* [online]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/historie-ceskeho-internetu-ii/>

⁶ Digital in 2018: Worlds Internet Users Pass the 4 Billion Mark. *We Are Social* [online]. 2018. Dostupné z: <https://wearesocial.com/blog/2018/01/global-digital-report-2018>

⁷ Přesné údaje o aktuálním počtu internetových uživatelů celosvětově lze najít na webových stránkách Internet World Stats, kde jsou denně zveřejňována aktuální čísla dle agentury The Nielsen Company, LLC. Dostupný z: <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>

⁸ Internet Users in the World by Regions - December 31, 2017. *Internet World Stats* [online]. 2018. Dostupné z: <http://www.internetworldstats.com>

Podle dat zveřejněných Českým statistickým úřadem mělo v roce 2016 připojení k internetu poprvé více než tři čtvrtiny českých domácností. Dle Českého statistického úřadu je Internet v evropských zemích nejvíce rozšířen v Nizozemsku a v Lucembursku, kde se v roce 2016 nepřipojila k Internetu pouze 3 % domácností. Velké zastoupení v domácnostech občanů má Internet také ve Skandinávii a v Německu, kde se počet domácností připojených k Internetu v roce 2016 pohyboval nad 90 %.⁹

V roce 2016 se v České republice také výrazně zvýšil počet uživatelů, kteří navštěvují webové stránky z mobilních telefonů a tabletů. Nejvyšší meziroční nárůst, tj. nárůst o 14 %, byl zaznamenán právě u mobilních telefonů. Mobilní telefony k prohlížení Internetu používají více muži než ženy (muži tvoří 54 %) a nejoblíbenější jsou mezi uživateli ve věku 15 - 34 let. Tablety naopak preferují zejména osoby ve věkové kategorii 35 - 44 let, kteří tvoří až třetinu všech uživatelů tabletů.¹⁰

1.1. Internet a základní lidská práva

K Internetu se ve světě obecně uplatňují dva způsoby přístupu ze strany států. Jedním z přístupů je cenzura Internetu a omezování přístupu k němu, což je typické zejména pro nedemokratické režimy, druhý liberální přístup naopak volný přístup k Internetu považuje za základní lidské právo každého jedince a zastává myšlenku, že Internet by měl být volně přístupný pro všechny občany. Průkopníkem tohoto pojetí se stalo v roce 2009 Finsko, které jako vůbec první stát na světě zakotvilo přístup k Internetu jako

⁹ Informační společnost v číslech - 2017 [online]. Český statistický úřad, 2017. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/46014808/061004-17_S.pdf/b9a0a83e-7a6f-4613-b1df-33fe8b5d1a8e?version=1.1

¹⁰ V roce 2016 se na českém internetu výrazně zvýšil počet uživatelů mobilních zařízení. *M-journal* [online]. 2017. Dostupné z: http://www.m-journal.cz/cs/aktuality/v-roce-2016-se-na-ceskem-internetu-vyrazne-zvysil-pocet-uzivatelu-mobilnich-zarizeni__s288x12642.html

základní právo všech svých občanů.¹¹ Tento pohled na Internet souvisí mimo jiné s tím, že Internet dnes již neslouží pouze jako nástroj komunikace uživatelů mezi sebou, ale stal se jedním z nejdůležitějších zdrojů informací a možností, jak uplatňovat právo na svobodu projevu a slova.

Podle Organizace spojených národů (dále jen “OSN”) je Internet jedním z nejvýznamnějších a nejmocnějších nástrojů umožňujících volný přístup k informacím, které občanům států dávají širší možnost podílet se na budování a rozvoji demokratické společnosti.¹² Z Internetu se podle OSN stal také významný nástroj, prostřednictvím něhož mohou občané uplatňovat svá základní lidská práva, a zajištění volného přístupu k Internetu by tudíž mělo být prioritou všech demokratických států.¹³

Rovněž Evropský parlament 8. září 2015 přijal Usnesení o lidských právech a technologiích a dopadu systémů narušování a sledování na lidská práva ve třetích zemích¹⁴, ve kterém uvedl, že by přístup k Internetu měl být považován za lidské právo. Internet podle usnesení Evropského parlamentu představuje revoluci umožňující výměnu informací a znalostí, čímž rozšiřuje prostor pro svobodu projevu, přístup k informacím a podporuje svobodu shromažďování či sdružování po celém světě, což se projevuje v pozitivním dopadu Internetu na dodržování lidských práv a základních svobod. S

¹¹ Fast Internet access becomes a legal right in Finland. *CNN* [online]. 2009. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2009/TECH/10/15/finland.internet.rights/index.html>

¹² Zpráva Valného shromáždění OSN A/HRC/17/27 ze dne 16. května 2011 “Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Frank La Rue”. Dostupné z: http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/A.HRC.17.27_en.pdf

¹³ Rezoluce Valného shromáždění OSN A/HRC/32/L.20 ze dne 27. června 2016 “The promotion, protection and enjoyment of human rights on the Internet”. Dostupné také z: https://www.article19.org/data/files/Internet_Statement_Adopted.pdf

¹⁴ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 8. září 2015 o „lidských právech a technologiích: dopad systémů narušování a sledování na lidská práva ve třetích zemích“. In: Evropský parlament, Štrasburk, 2015, 2014/2232 (INI). Dostupné také z: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2015-0288&language=CS&ring=A8-2015-0178>

ohledem na výše uvedené Evropský parlament v usnesení žádá, aby do všech smluv Evropské unie s třetími zeměmi byly začleňovány doložky, které by výslovně zaručovaly dodržování digitální svobody, neutralitu sítě a neomezený přístup k necenzurovanému Internetu, a požaduje přijetí opatření, které by vedly k odstranění digitální propasti.

Cenzura Internetu je v demokratické společnosti vnímána převážně negativně a bývá spojována se snahou států utajit nechtěné informace. Ve světě se cenzurou Internetu zabývá několik organizací, nejznámější z nich je nevládní organizace Reportéři bez hranic (Reporters Sans Frontiers) obhajující svobodu tisku a médií, která každoročně hodnotí stav svobody sdělovacích prostředků ve 180 zemích světa. Reportéři bez hranic také vytváří vlastní seznamy zemí, které rozdělují na “Nepřátele Internetu” a země tzv. “Pod dohledem”. V nejnovější verzi seznamu ze dne 25. ledna 2016 je do seznamu Nepřátel Internetu zařazeno celkem 13 zemí, kterými jsou Bělorusko, Barma, Čína, Kuba, Egypt, Írán, KLDŘ, Saudská Arábie, Sýrie, Tunisko, Turkmenistán, Uzbekistán a Vietnam.¹⁵

Za největšího nepřítele Internetu lze bezesporu označit KLDŘ, na jejímž území má přístup k Internetu pouze několik nejvyšších vládních úředníků. Doménové jméno KLDŘ “.nk” podle Reportérů bez hranic zatím stále nebylo spuštěno a několik málo webových stránek vytvořených severokorejskou vládou hostují servery v Japonsku a Jižní Korei. O mnoho lépe na tom však bohužel není ani Kuba, kde má přístup k Internetu méně než 2 % obyvatel. K tomu, aby se běžný obyvatel Kuby připojil na Internet, musí navštívit veřejná místa jako univerzity nebo internetové kavárny, kde je pro režim jednodušší jeho aktivitu monitorovat. Kuba podle Reportérů bez hranic nicméně spoléhá také na určitý způsob sebe-cenzury svých obyvatelů, jelikož za nelegální připojení k Internetu je možné udělit trest 5 let odnětí svobody a za napsání protirežimně zaměřeného článku pro zahraniční

¹⁵ List of the 13 Internet enemies. *Reporters Sans Frontiers* [online]. 2016. Dostupné z: <https://rsf.org/en/news/list-13-internet-enemies>

webové stránky pak kubánským občanům hrozí až 20 let vězení. Specifickým případem Nepřátel Internetu je Čína, která podle Reportérů bez hranic vyvinula nejs sofistickovanější systém, co se filtrování Internetu týče. Filtrovány jsou například stránky zabývající se demokracií, nezávislostí Tibetu nebo Dalajlámou. Zároveň je Čína zemí s největším počtem lidí odsouzených v souvislosti s internetovou cenzurou. V současné době je ve vězení více než 50 lidí, kteří na Internetu svobodně vyjádřili svůj názor.¹⁶

1.2. Internet a autorské právo

Aniž bychom zabíhali do technických podrobností, Internet si zjednodušeně můžeme představit jako soustavu mnoha a mnoha jednotlivých na sobě nezávislých sítí, které jsou vzájemně propojeny, přičemž uvnitř této soustavy dochází k přenosu dat. Jakmile se uživatel připojí k Internetu, stane se součástí sítě, která se dále může připojit k větším sítím, jež jsou propojeny zase s dalšími sítěmi. Internet jako takový žádného vlastníka nemá, což mu poskytuje nezávislost a také jistou neutralitu.¹⁷

Jak jsem nastínila výše, pojetí Internetu jakožto autoritativně neregulovaného prostředí, které je schopné autoregulace, má bezpochyby pozitivní dopad na lidská práva. Rozvíjející se trestná činnost na Internetu v podobě porušování práv duševního vlastnictví, zejména ochrany autorskoprávní a známkoprávní, podvodů v rámci internetového bankovníctví či neoprávněného nakládání s osobními údaji si nicméně žádá své řešení. Rozvoj digitálních technologií a Internetu měl mimo jiné ohromný vliv právě na autorské právo, jehož ochrana se na Internetu dle mého názoru ukázala jako nedostatečná. Právní neuchopitelnost Internetu,

¹⁶ List of the 13 Internet enemies. *Reporters Sans Frontiers* [online]. 2016. Dostupné z: <https://rsf.org/en/news/list-13-internet-enemies>

¹⁷ PETERKA, Jiří. Komu patří Internet?. *EArchiv.cz* [online]. 1997. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/a98/a804p800.php3>

jeho všudypřítomnost a také nízká regulace se totiž projevila v chování jeho uživatelů, kteří mají tendenci Internet chápat jako prostředí mimo působnost práva, a to zejména práva autorského. Díla chráněná autorským právem, jež jsou vyjádřena v digitální podobě, je možné na Internetu šířit bez hmotného nosiče levně, ne-li zcela zadarmo, a také velmi rychle. Většina současných právních předpisů byla navíc přijata v době, kdy ani nemohla předpokládat, kam rozvoj nových technologií povede, a proto současná právní úprava přirozeně nemůže stačit rychlému technologickému pokroku, který neustále probíhá. S ohledem na výše uvedené se úkolem zákonodárce v posledních letech stalo, a to zejména na mezinárodním a evropském poli, nalezení uspokojivého řešení, které by poskytlo ochranu na Internetu hojně porušovaným autorským právům a které by zároveň přespříliš neomezovalo svobodu uživatelů Internetu.

2. Úvod do autorského práva

Vzhledem k tomu, že se v rámci práce budu zabývat vlivem rychlého vývoje sociálních sítí na právní úpravu autorského práva, považuji za důležité v této kapitole alespoň v obrysech nastítnit, jakým způsobem se autorské právo vyvíjelo v minulosti, a také čtenáře uvést do problematiky autorského práva včetně jeho základních pojmů, principů a pramenů.

2.1. Vznik a vývoj autorského práva

Samotný prvopočátek autorského práva bývá zpravidla spojován s okamžikem, kdy Němec Johannes Gutenberg v polovině 15. století vynalezl technologii mechanického knihtisku, který v následujících desetiletích umožnil masové rozmnožování a šíření jednotlivých knižních titulů. *Potřeba pozitivní právní úpravy práva autorského rostla postupem času tou měrou, jakou civilizace znásobovala možnosti šíření kulturních děl.*¹⁸ V návaznosti na vznik technologie knihtisku, jež v sobě skrývala velký ekonomický potenciál, Velká Británie v roce 1476 na svém území vytvořila systém licencí a povolení k publikování a šíření knižních titulů, kterým si v podstatě vybudovala monopol na trhu s literárními díly. K narušení tohoto monopolu došlo až v roce 1709, kdy byl parlamentem Velké Británie schválen celosvětově první zákon o autorském právu, který autorům poskytoval ochranu jejich literárního díla¹⁹, a podobný vývoj postupem času následoval i v ostatních státech Evropy.

Vývoj autorského práva v jednotlivých zemích následně významně formovaly dvě základní teorie, které měly za následek rozdílný vývoj v kontinentálním a v angloamerickém právním systému. Těmito dvěma

¹⁸ KNAP. K.: Autorské právo. Praha: Orbis 1960, str. 13.

¹⁹ The statute of Anne, známý také jako Copyright Act 1709 či 8 Ann. c. 21.

teoriemi jsou např. teorie přirozenoprávní a teorie utilitaristická.²⁰ V rámci prvně zmíněné přirozenoprávní teorie, jež je typická právě pro kontinentální systém práva zastoupený většinou států evropského kontinentu včetně České republiky, je zdůrazňována osobnost autora, který prostřednictvím tvůrčí činnosti vkládá kus své osobnosti do samotného díla. Ochrana autorského díla je v kontinentálním systému práva dílu ze zákona poskytnuta již ve chvíli, kdy je dílo vyjádřeno ve smysly vnímatelné podobě. V kontinentálním pojetí autorského práva se zásadně promítá koncepce dualismu, která autorská práva dělí na dva soubory výlučných práv, kterými jsou práva ryze osobnostní a práva majetková. Osobnostní složka autorského práva je neodmyslitelně svázána s osobou autora, s majetkovou složkou autor může disponovat v mezích zákona dle vlastního uvážení, a to v rámci poskytnutí oprávnění či udělení licence.

Dle tzv. utilitaristické teorie, která ovlivnila vývoj autorského práva v USA, Velké Británii a zemích Commonwealthu, je naopak kladen důraz na čistě majetkový princip a ekonomické aspekty související s tvůrčí činností, přičemž na autorské právo je nahlíženo spíše jako na právo ke kopiím díla²¹, resp. právo ke kopírování díla ve smyslu pořizování těchto kopií. Tento přístup se promítá v možnosti převoditelnosti autorských práv k dílu jako k celku a také v poměrně širokém systému výjimek z autorskoprávní ochrany díla bez svolení autora. Příkladem lze uvést princip „fair use“, která umožňuje užít chráněné dílo bez souhlasu vlastníka autorských práv pro účely stanovené zákonem. Angloamerický systém práva je ve své podstatě monistický a až donedávna neznal osobnostní složku obsahu autorského práva.²²

²⁰ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol., *Občanské právo hmotné III.*, Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2009, str. 164.

²¹ Autorské právo z pohledu kontinentálního a angloamerického. *Epravo.cz* [online]. 2013. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/autorske-pravo-z-pohledu-kontinentalniho-a-angloamerickeho-91680.html>

²² V souvislosti s členstvím v Bernské unii a přijetím revidovaného znění Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl v Paříži dne 24. července 1971, které v ustanovení čl. 6 bis. odst. 1 zakotvilo některá osobnostní autorská práva, začaly státy s angloamerickým právním systémem některá osobnostní práva uznávat. Příkladem bych uvedla Visual

Stejně jako dal vynález technologie mechanického knihtisku vznik autorského práva, tak rozvoj nových technologií determinuje vývoj autorského práva dodnes. Od počátku vývoje autorského práva bylo znění zákonů postupně mnohokrát doplňováno o další druhy děl jako např. o díla umělecká, fotografie, zvukové záznamy, díla filmografická, jelikož i ta si žádala ochranu. Již průběh 19. a 20. století ukázal, že není možné, aby kontinentální a angloamerický systém existovaly vedle sebe naprosto odděleně a ve vzájemné izolaci. S narůstající migrací, rozvojem dopravní infrastruktury a vynálezem nových technologií začala ve světě vznikat potřeba mezinárodní ochrany autorských práv, která by alespoň částečně překonala odlišnosti mezi zmíněnými dvěma filozofiemi. Tato potřeba nakonec v roce 1886 vyústila v přijetí Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl (dále jen “Bernská úmluva”), jež zakotvila minimální standardy ochrany děl a ochranu autorských práv pro cizí státní příslušníky a stala se tak jednou z nejvýznamnějších mezinárodních smluv týkajících se práv k nehmotným statkům, potažmo duševního vlastnictví a zcela zásadní pro autorské právo.

Vývoj autorského práva je přímo úměrný technologickému vývoji společnosti, a proto autorské právo v současné době nachází další a další výzvy, se kterými se musí vypořádat. Rychlý rozvoj digitálních technologií a globální přístupnost Internetu umožňující celosvětové šíření autorských děl tedy nadále vede oba autorskoprávní systémy k postupnému vzájemnému sblížení. Dnes je již jasné, že současná autorskoprávní ochrana se neobejde bez úprav reagujících na překotný rozvoj nových technologií, přičemž tyto modifikace autorského práva se staly předmětem činnosti nejen mezinárodních organizací, ale také legislativ jednotlivých států.

Artists Rights Act of 1990 (VARA), jež ve Spojených státech amerických vůbec poprvé přiznal autorům, avšak pouze některým, osobnostní práva v návaznosti na revidované znění Bernské úmluvy.

2.2. Autorské právo jako právo duševního vlastnictví

Autorské právo je právní odvětví náležící k soukromoprávní kategorii práv k nehmotným statkům. Práva spadající do oblasti práv k nehmotným statkům vznikala postupně a v průběhu historického vývoje na sobě navzájem nezávisle v návaznosti na aktuální potřeby praxe. Tento způsob vývoje přispěl k tomu, že se tato jednotlivá práva částečně překrývají, což mnohdy může způsobovat problémy v legislativní a také aplikační praxi.²³ Práva k nehmotným statkům nicméně můžeme rozdělit do čtyř základních kategorií, které tvoří: 1.) všeobecná práva osobnostní, resp. ochrana osobnosti, 2.) práva k nehmotným statkům v oblasti kultury, 3.) práva průmyslová, 4.) práva na označení.²⁴ Poslední tři jmenované kategorie pak představují práva duševního vlastnictví náležející do práv k nehmotným statkům.

Jak vyplývá ze zařazení práva duševního vlastnictví do širší kategorie práv k nehmotným statkům, jeho předmětem jsou nehmotné statky, které lze obecně charakterizovat duševní povahou, jež je nezávislá na existenci jakéhokoliv hmotného substrátu, prostřednictvím něhož by byla vyjádřena. Nehmotné statky se vyznačují svou nespotebitelností a nezničitelností, to znamená, že práva k nim trvají i v případě, že hmotný substrát, na němž byly zachyceny, byl opotřebován nebo zcela zanikl. Nehmotný statek je dále způsobilý být současně na několika místech a může tedy být vnímán a užíván neomezeným počtem subjektů bez jakékoliv újmy na své podstatě. Tento znak se nazývá potenciální ubiquitou.²⁵

²³ KNAP, Karel, OPLTOVÁ, Milena, KRÍŽ, Jan, RŮŽIČKA, Michal. Práva k nehmotným statkům. Praha: Codex, 1994. s. 19.

²⁴ KNAP, Karel, OPLTOVÁ, Milena, KRÍŽ, Jan, RŮŽIČKA, Michal. Práva k nehmotným statkům. Praha: Codex, 1994. s. 22.

²⁵ KNAP, Karel, OPLTOVÁ, Milena, KRÍŽ, Jan, RŮŽIČKA, Michal. Práva k nehmotným statkům. Praha: Codex, 1994. s. 11-12.

Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví z roku 1967 (anglicky World Intellectual Property Organization, dále jen „WIPO“) definuje práva duševního vlastnictví jako

- 1.) práva k literárním, uměleckým a vědeckým dílům,
- 2.) práva k výkonům výkonných umělců, zvukovým záznamům a rozhlasovému vysílání,
- 3.) práva k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti,
- 4.) práva k vědeckým objevům,
- 5.) práva k průmyslovým vzorům a modelům,
- 6.) práva k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i obchodním jménům a obchodním názvům,
- 7.) práva na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké.²⁶

Práva duševního vlastnictví jakožto součást práv k nemotným statkům v sobě dále zahrnuje dvě právní odvětví, kterými jsou

- 1.) právo autorské a práva související s právem autorským (tj. právo výkonného umělce k uměleckému výkonu, právo výrobce zvukového záznamu, právo výrobce zvukově obrazového záznamu, právo rozhlasového a televizního vysílatele a právo nakladatele na odměnu), a právo pořizovatele databáze,
- 2.) průmyslová práva.

Mezi uvedenými dvěma kategoriemi práv duševního vlastnictví je možné vyzorovat mnoho odlišností. Příkladem lze zmínit rozdílnosti v požadavcích na vznik konkrétního práva duševního vlastnictví. Zatímco autorské právo k autorskému dílu vzniká zcela neformálně ihned po vytvoření díla, u průmyslových práv je pro vznik daného práva vyžadováno

²⁶ Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví ze dne 14. července 1967, změněná dne 2. října 1979. Dostupný z [www](https://www.upv.cz/cs/pravni-predpisy/mezinarodni/mezinarodni-smlouvy-spravovane-wipo.html):
<https://www.upv.cz/cs/pravni-predpisy/mezinarodni/mezinarodni-smlouvy-spravovane-wipo.html>

formální řízení, na jehož základě následně dochází k zapsání práva do konkrétního rejstříku. Další významnou odlišností je dále převoditelnost průmyslových práv, která se, jak bude podrobněji pojednáno dále, u práv autorských ze zákona zásadně nepřipouští.

2.3. Pojem a principy autorského práva

Vezmeme-li v úvahu základní členění jednotlivých právních odvětví, autorské právo se řadí do oblasti práva soukromého. Z toho důvodu má na právní úpravu autorského práva významný vliv zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen “občanský zákoník”), jenž v českém právním řádu kodifikuje celou oblast soukromého práva a k němuž je zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon (dále jen “autorský zákon”) ve vztahu speciality.²⁷

Pojem autorského práva lze obecně definovat ve dvou smyslech, a to ve smyslu subjektivním a ve smyslu objektivním.²⁸ V objektivním smyslu se jedná o soubor právních norem upravujících vztahy, jež vznikají v souvislosti s tvorbou a společenským uplatňováním literárních, vědeckých a uměleckých děl, která bývají souhrnně označována jakožto autorská díla. Do tohoto souboru norem je tedy možné zahrnout nejen normy obsažené v samotném autorském zákoně, nýbrž také další právní předpisy, které upravují autorskoprávní kategorii vztahů.²⁹ V subjektivním smyslu se autorským právem rozumí obsah autorského práva a tedy konkrétní práva a povinnosti plynoucí z výlučných osobnostních a majetkových práv autora díla. Jedná se o absolutní práva působící erga omnes, přičemž pro osoby odlišné od autora plyne povinnost zdržet se neoprávněných zásahů do práv

²⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 9 odst. 2.

²⁸ ŠVESTKA, J.; DVORÁK, J. a kol., Občanské právo hmotné III., Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2009, str. 159.

²⁹ KNAP, K. Autorský zákon a předpisy související. Praha: Linde, 1998, s. 15.

autora k dílu, tato práva jsou nepřevoditelná a autor se jich žádným způsobem nemůže vzdát (viz ustanovení § 11 odst. 4 autorského zákona).³⁰

Vzhledem k tomu, že ochrana autorských práv vychází z jejich přirozenoprávní povahy, jež je dána přirozenou povahou duševních schopností a tvořivosti člověka, je nutné v otázkách autorskoprávní ochrany vycházet ze subjektivního práva k výsledkům duševní činnosti zakotveného v čl. 34 odst. 1 Listiny základních práv a svobod³¹ (dále také "Listina"), které je v souladu s čl. 1 Listiny právem nezadatelným, nezczizitelným, nepromlčitelným a nezrušitelným. Práva k výsledkům duševní činnosti se proto lze domáhat přímo na ústavním základě, jelikož není obsaženo v taxativním uzavřeném výčtu v čl. 41 odst. 1 Listiny mezi právy, kterých je možné se domáhat pouze v mezích zákonů.³² Pro úplnost uvádím ještě základní lidská práva a svobody mající relevanci ve vztahu k autorským právům, a to čl. 11 odst. 1 Listiny upravující vlastnictví obecně a čl. 15 odst. 2 Listiny upravující svobodu vědeckého bádání a umělecké tvorby.

Obsah autorských práv tvoří jednak osobnostní práva, jež jsou úzce spjata s osobností autora a chrání převážně zájmy plynoucí z jeho osobního pouta k autorskému dílu. Současná podoba autorského zákona obsahuje taxativní výčet osobnostních práv, kterým poskytuje ochranu, což zvyšuje právní jistotu v autorskoprávních vztazích a umožňuje vyšší ochranu zájmů autora.³³ Těmito osobnostními právy jsou právo autora rozhodnout o zveřejnění díla, právo osobovat si autorství a právo na nedotknutelnost díla.

³⁰ TELEEC, Ivo. Autorské právo. In: HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. Právnícký slovník. 3.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.

³¹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

³² TELEEC, I. Přehled práva duševního vlastnictví – 1. díl. Lidskoprávní základy, Licenční smlouva. Brno: Doplněk, 2002. s. 70.

³³ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 10 [Obsah práva autorského]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. Autorský zákon (EVK). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 137.

S ohledem na provázanost osobnostních práv s osobou autora, jak bylo uvedeno výše, jsou tato práva nepřevoditelná, autor se jich nemůže za jakýchkoliv okolností vzdát a zanikají až autorovou smrtí.³⁴ Autorský zákon upravuje v ustanovení § 11 odst. 5 tzv. posmrtnou ochranu, dle které si nikdo nesmí osobovat autorství k dílu, dílo smí být užito pouze způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a, je-li to obvyklé a nejedná-li se o dílo anonymní, u díla musí být uveden autor díla. Posmrtné ochrany se následně mohou domáhat osoby autorovi blízké, popř. právnická osoba sdružující autory nebo příslušný kolektivní správce.³⁵ K osobnostním právům také nelze opomenout zmínit, že osobnostní práva ve smyslu autorského zákona je nutné odlišit od všeobecných osobnostních práv, která jsou upravena občanským zákoníkem. Obě skupiny osobnostních práv totiž vedle sebe existují zcela samostatně a mohou být uplatněny nezávisle na sobě.

Druhou část obsahu autorských práv vedle výlučných osobnostních práv tvoří výlučná majetková práva autora. Zatímco osobnostní práva chrání především osobní autorovy zájmy vyplývající z jeho osobního pouta k dílu, majetková práva autorovi naopak umožňují jeho dílo zhodnotit.³⁶ Mezi majetková autorská práva patří 1.) právo dílo užít, jímž se rozumí právo na rozmnožování díla, právo na rozšiřování, pronájem, půjčování a vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla a právo na sdělování díla veřejnosti, a 2.) jiná majetková práva, tj. zejména právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu.

Majetková autorská práva jako práva absolutní na rozdíl od osobnostních práv nezanikají smrtí autora, nýbrž trvají i po jeho smrti, stávají se

³⁴ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, § 11 odst. 4.

³⁵ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, § 11 odst. 5.

³⁶ TŮMA, Pavel: K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. Bulletin advokacie č. 4/2012, str. 65.

předmětem dědictví a přecházejí na autorova právního nástupce.³⁷ Česká právní úprava v ustanovení § 27 autorského zákona stanoví obecnou délku trvání majetkových práv na 70 let po smrti autora a splňuje tak minimální standard požadovaný směrnicí Rady 93/98/EHS o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících, resp. kodifikovaným zněním – směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006, a Bernskou úmluvou o ochraně literárních a uměleckých děl. Po uplynutí 70 let od autorovy smrti se autorské dílo stává tzv. volným dílem a může být za podmínek zákona bezúplatně užíváno bez svolení původního držitele majetkových práv autorských.³⁸

Majetková práva jsou podle ustanovení § 26 odst. 1 autorského zákona rovněž nepřevoditelná a autor se jich nemůže ani z vlastní vůle vzdát. Jako majetková práva je zároveň nelze postihnout výkonem rozhodnutí. Uvedená nepřevoditelnost majetkových práv je nicméně zmírněna možností autora poskytnout třetím osobám smlouvou oprávnění k výkonu práva dílo užít³⁹, tedy licenci. Udělením oprávnění však nedochází k převodu nebo zániku majetkového práva, ale pouze k udělení licence s dílem určitým způsobem nakládat. V tomto kontextu je tedy na místě vyvarovat se pojmu “převod” majetkového práva a hovořit o udělení licence či poskytnutí oprávnění k užití díla.⁴⁰

2.4. Prameny autorského práva

Základním pramenem autorského práva na mezinárodním poli, na jehož základě vznikly v pozdějších letech další mezinárodní dokumenty v oblasti

³⁷ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, § 26 odst. 2.

³⁸ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, § 28.

³⁹ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, § 12 odst. 1.

⁴⁰ KRÍŽ, J., HOLCOVÁ, I., KORDAČ, J., KŘEŠŤANOVÁ, V., Autorský zákon: Komentář a předpisy související, Linde Praha a.s., 2. vydání, Praha 2005, str. 25.

ochrany autorských práv, je již uvedená Bernská úmluva ze dne 9. září 1886, o okolnostech jejíhož vzniku bylo pojednáno výše. Bernská úmluva byla během doby své platnosti několikrát novelizována, přičemž Česká republika je vázaná revidovaným zněním Bernské úmluvy, jež bylo přijato v Paříži dne 11. dubna 1980.⁴¹

Bernská úmluva je základní mezinárodní úmlouvou, která upravuje autorské právo, a v současné době můžeme konstatovat, že byla přijata již většinou států světa, což jí na mezinárodním poli dává univerzální charakter.⁴² Smluvní státy Bernské úmluvy tvoří unii, v rámci které se zavázaly k zajištění minimálních standardů ochrany autorských práv na území svého státu. WIPO je administrativním orgánem 23 mezinárodních úmluv, z nichž 16 se týká průmyslového vlastnictví a 6 autorského práva.⁴³

Významným legislativním dokumentem upravujícím autorské právo na mezinárodním poli je dále Všeobecná úmluva o autorském právu uzavřená v Ženevě dne 6. září 1952 a revidovaná v Paříži 24. července 1971.⁴⁴ Tato úmluva zakotvila tzv. copyrightovou doložku, která umožnila signatářským státům s neformální ochranou autorského díla požívat ochrany díla i v těch smluvních státech, kde je autorské právo založeno na formálním principu vzniku ochrany. Podle dodatkového prohlášení vztahujícímu se k článku XVII úmluvy se Všeobecná úmluva o autorském právu nicméně nepoužije pro signatářské státy Bernské úmluvy, pokud jde o ochranu děl, jejichž zemí původu je některý ze států Bernské unie.

⁴¹ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 19/1985 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhláška č. 133/1980 Sb., o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněné v Paříži dne 4. května 1896, revidované v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněné v Bernu dne 20. března 1914 a revidované v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971

⁴² Member States - WIPO. www.wipo.int [online]. Dostupné z: www.wipo.int/members/en/

⁴³ Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO). www.osn.cz [online]. Dostupné z: <http://www.archiv.osn.cz/system-osn/specializovane-agentury/?i=127>

⁴⁴ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 2/1960 Sb., o Všeobecné úmluvě o autorském právu.

Další mezinárodní úmluvou upravující autorské právo je Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, dále jen “Dohoda TRIPS”), která byla uzavřena v rámci Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), jejíž je přílohou. Dohoda TRIPS právně upravuje oblast práv duševního vlastnictví včetně práv průmyslových a jedná se o nejkomplexnější mezinárodní úpravu v oblasti práva duševního vlastnictví. V oblasti autorskoprávní odkazuje na minimální standardy ochrany autorských práv dle Bernské úmluvy a Římské úmluvy o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací.⁴⁵ Dohoda TRIPS poprvé zakotvila nová absolutně uznávaná práva jakými jsou například právo na ochranu počítačových programů, právo na ochranu databází, zásadu vyčerpání práva či třístupňový test. Česká republika uplatňuje dohodu TRIPS od 1. ledna 1996.⁴⁶ Dohodu TRIPS Česká republika uplatňuje od 1. ledna 1996.

Významným mezinárodněprávním pramenem upravujícím autorské právo v oblasti Internetu jsou tzv. internetové smlouvy z roku 1996, a to Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (World Intellectual Property Organization Copyright Treaty, zkráceně WCT)⁴⁷ a Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (World Intellectual Property Organization Performances and Phonograms Treaty, zkráceně WPPT).⁴⁸ Obě zmíněné internetové smlouvy byly přijaty jako reakce na překotný

⁴⁵ Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací, uzavřená v Římě 26. října 1961.

⁴⁶ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO).

⁴⁷ Zákon č. 33/2002 Sb. m. s, O přístupu ČR ke smlouvě o právu autorském. V anglickém jazyce WIPO Copyright Treaty. WIPO Copyright Treaty (WCT) [online]. Dostupné z: <http://www.wipo.int/treaties/en/ip/wct>

⁴⁸ Zákon č. 48/2002 Sb. m. s, O přístupu ČR ke smlouvě o výkonech výkonných umělců. V anglickém jazyce WIPO Performances and Phonograms Treaty. WIPO Performances and Phonograms Treaty (WPPT) [online]. Dostupné z: <http://www.wipo.int/treaties/en/ip/wppt/>

rozmach digitálních technologií a zaměřují se na nové způsoby užití díla v digitálním prostředí a na Internetu.

Posledním vývojem pak bylo uzavření Pekingské smlouvy o ochraně uměleckých výkonů v audiovizi (dále jen “Pekingská smlouva”), přijaté Českou republikou dne 29. dubna 2013⁴⁹, a Marrakéšské smlouvy o usnadnění přístupu nevidomých k autorskoprávně chráněným dílům (dále jen “Marrakéšská smlouva”), která byla ČR přijata 27. června 2013⁵⁰. Pekingská smlouva má za cíl zajištění ochrany osobnostních a majetkových práv herců a dalších výkonných umělců působících v audiovizuálních dílech, která doposud na mezinárodním poli chyběla. Marrakéšská smlouva by naopak měla odstranit autorskoprávní překážky, které brání přístupu nevidomých k literárním dílům, a to především v rozvojovém světě. Obě dvě uvedené smlouvy byly přijaty ve spolupráci se Světovou organizací duševního vlastnictví, ale doposud nevstoupily v platnost.

Na území České republiky sahají kořeny autorského práva do dob Rakouského císařství, kdy byl roku 1846 přijat Císařský patent⁵¹, který zakotvil ochranu literárních, hudebních, dramatických a výtvarných děl, a to především proti neoprávněnému rozmnožování díla a neoprávněnému veřejnému provozování díla dramatického. O několik desetiletí později následovalo přijetí zákona o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým⁵². Jak Císařský patent, tak zákon o právu původském byly posléze receptovány do československého právního řádu recepčními normami a v návaznosti na přistoupení Československé

⁴⁹ Česká republika podepsala Pekingskou smlouvu o ochraně uměleckých výkonů v audiovizi. MKČR [online]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/ceska-republika-podepsala-pekingskou-smlouvu-o-ochrane-umeleckych-vykonu-v-audiovizi-718.html>

⁵⁰ Marrakéšská smlouva o usnadnění přístupu nevidomých k autorskoprávně chráněným dílům přijata. MKČR [online]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/marrakesska-smlouva-o-usnadneni-pristupu-nevidomych-k-autorskopravne-chranenym-dilum-prijata-717.html>

⁵¹ Císařský patent č. 922/1846 sb.z.s

⁵² Zákon č. 197/1985 ř.z., o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým

republiky k Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl⁵³ byly nahrazeny první unifikovanou úpravou autorského práva přijatou v roce 1926.⁵⁴ V letech 1953⁵⁵ a 1965⁵⁶ byly na území České republiky přijaty nové autorské zákony, přičemž autorský zákon z roku 1965 zůstal v účinnosti až do roku 2000, kdy byla přijata současná právní úprava.

Současný autorský zákon byl přijat v důsledku nedostatečné právní úpravy, která neodpovídala technickému vývoji, a rovněž v důsledku plánovaného přistoupení České republiky k Evropské unii⁵⁷, v souvislosti s nímž se evropská úprava autorského práva do nového českého autorského zákona výrazně promítla. Autorským zákonem byla do českého právního řádu implementována celá řada směrnic Evropské unie, v důsledku čehož se české autorské právo postupně sladilo s právem Evropské unie a s příslušnými mezinárodními dohodami.

Autorský zákon neupravuje pouze práva autorská, ale také práva související s právem autorským, jimiž jsou právo výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu, právo výrobce zvukového záznamu, právo výrobce zvukově obrazového záznamu, právo rozhlasového a televizního vysílatele, právo zveřejnitelů k dosud nezveřejněnému volnému dílu, právo nakladatele na odměnu (v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu), a další práva. *Svou převažující právní povahou je český autorský zákon předpisem soukromého práva. Obsahuje však i některé normy veřejnoprávní. A to ty, které se týkají kolektivní správy práv. Projevuje se v něm odvětvový přístup, i když nikoli plně.*⁵⁸ Autorský

⁵³ Zákon č. 401/1921 Sb., Úmluva bernská o ochraně děl literárních a uměleckých

⁵⁴ Zákon č. 218/1926 Sb. z. a n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým

⁵⁵ Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon)

⁵⁶ Zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)

⁵⁷ Sdělení Ministerstva zahraničních č 7/1995 Sb., o sjednání Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé

⁵⁸ TELEČ, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva. Bulletin advokacie. 2001, č. 2, s. 25 - 39

zákon podobně jako i ostatní předpisy soukromého práva obsahuje především dispozitivní právní normy. Donucující kogentní normy se v rámci autorského zákona uplatňují zejména tam, kde je kladen důraz veřejný zájem, popř. kde to vyplývá z povahy věci, a převažují zejména při ochraně práv a také v kolektivní správě práv.

Jak jsem již uváděla výše, subsidiárním podpůrným pramenem autorského zákona je občanský zákoník, jakožto základní pramen soukromého práva, jehož je autorské právo součástí. Autorský zákon se tedy podle ustanovení § 9 odst. 2 občanského zákoníku ve svých zvláštních soukromoprávních ustanoveních uplatní přednostně před občanským zákoníkem a občanského zákoníku se užije tam, kde autorský zákon nestanoví vlastní zvláštní právní úpravu. Ústavní základy autorského práva jsou zakotveny, jak je uvedeno výše, v Listině základních práv a svobod, která je dle čl. 3 Ústavy České republiky⁵⁹ součástí ústavního pořádku. Čl. 34 odst. 1 Listiny zakotvuje právo k výsledkům tvůrčí duševní činnosti, do něž je promítnuta povinnost zákonem upravit podmínky pro ochranu plodů tvůrčí duševní činnosti.

Česká právní úprava autorského práva vzhledem k členství České republiky v Evropské unii (dále také jako „EU“) koresponduje s autorským právem EU. Rostoucí množství směrnic týkajících se autorského práva a Internetu se v návaznosti na vývoj technologií výpočetní techniky začalo objevovat zejména od 90. let dvacátého století. Aktuálně jsou pro autorskoprávní úpravu relevantní i nařízení, ale pro účely této práce dále uvádím pouze směrnice. Významným právním předpisem evropského autorského práva je směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (tzv. Informační směrnice), jejímž cílem je *přizpůsobit právní předpisy v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících technologickému vývoji a zejména informační společnosti a zároveň poskytnout vysokou úroveň*

⁵⁹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

*ochrany duševního vlastnictví.*⁶⁰ Pro evropské autorské právo jsou dále zásadní následující směrnice:

- Směrnice 96/9/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází, která chrání uspořádání databází jakožto duševní výtvor autora a zakotvuje ve prospěch pořizovatele databáze sui generis ochranu databází.⁶¹
- Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu, která stanoví autorovo výlučné právo k udělení souhlasu se sdělováním autorského díla veřejnosti prostřednictvím družicového vysílání ve státě, z něhož se vysílá.⁶²
- Směrnice 2004/48/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví, která obsahuje vůbec první sjednocující harmonizační úpravu dodržování práv duševního vlastnictví na celoevropské úrovni a jejímž cílem je harmonizace legislativ členských států k zajištění stejné úrovně ochrany na území celého vnitřního trhu Evropské unie.⁶³

⁶⁰ Přehled k Směrnici 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:l26053>

⁶¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné také z:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A31996L0009>

⁶² Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné také z:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A31993L0083>

⁶³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32004L0048>

- Směrnice Rady 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících⁶⁴, která zrušila původní směrnici 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany.
- Směrnice Rady 2006/115/ES o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem, která zrušila původní směrnici 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o pronájmu a půjčování a která stanoví výlučné právo autorů, výkonných umělců a výrobců zvukových záznamů k udělení oprávnění k pronájmu a půjčování a právo na spravedlivou odměnu.⁶⁵
- Směrnice Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů⁶⁶, která zrušila původní směrnici 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o ochraně počítačových programů a která stanoví povinnost chránit počítačové programy jako literární díla dle Bernské úmluvy s tím, že u počítačových programů není vyžadován pro vznik ochrany pojmový znak jedinečnosti, nýbrž původnost ve smyslu směrnice.⁶⁷
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl, která byla 7. listopadu 2014 implementována do právního řádu České republiky novelou autorského zákona. Směrnice se zabývá problémem většího

⁶⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (Kodifikované znění). In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0116>

⁶⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (kodifikované znění). In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32006L0115>

⁶⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (kodifikované znění). In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0024>

⁶⁷ MAISNER, M. a kol., Základy softwarového práva, Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2011 str. 17.

množství osiřelých děl, jejichž autora nebylo možné vyhledat nebo určit.⁶⁸

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu, jež byla ke dni 20. dubna 2017 transponována do českého právního řádu novelou autorského zákona č. 102/2017 Sb.⁶⁹

⁶⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0028>

⁶⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0026>

3. Základní pojmy autorského práva

Jelikož ústředním tématem mé diplomové práce je Internet a autorské právo, na následujících řádcích se zaměřím na některé klíčové pojmy autorského práva, jimiž jsou zejména autorské dílo, autorství a užití díla.

3.1. Autorské dílo a jeho znaky

Autorský zákon definuje autorské dílo v kogentním ustanovení § 2 odst 1, v tzv. generální klauzuli, podle níž je předmětem autorského práva dílo umělecké nebo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a které je vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, a to jak trvale, tak i dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.⁷⁰ Generální klauzule tak navazuje na kontinentální pojetí autorského díla, jež zakotvila Bernská úmluva.⁷¹ Druhá věta ustanovení § 2 odst. 1 pak obsahuje demonstrativní výčet jednotlivých druhů děl, jimiž jsou:

- dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem,
- dílo hudební,
- dílo dramatické a dílo hudebně dramatické,
- dílo choreografické a dílo pantomimické
- dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii,
- dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické,
- dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské,
- dílo architektonické včetně díla urbanistického,
- dílo užitého umění a dílo kartografické.

⁷⁰ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

⁷¹ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 2 [Autorské dílo]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. Autorský zákon. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 4. ISBN 978-80-7400-432-2.

Z generální klauzule vyplývá, že aby byl výsledek tvůrčí činnosti autora autorským dílem požívajícím ochranu autorského práva, musí splňovat následující tři znaky:

- 1.) musí se jednat o dílo umělecké nebo vědecké,
- 2.) zároveň toto dílo jako výsledek tvůrčí činnosti autora musí splňovat pojmový znak jedinečnosti,
- 3.) a musí být vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě, která může být nestálá i pomíjivá, včetně podoby elektronické.

Definici samotné tvůrčí činnosti autorský zákon neobsahuje. Podle judikatury Nejvyššího soudu je z autorskoprávního hlediska bezvýznamné, zda byla tvůrčí činnost vykonána za pomoci technických zařízení, či nikoliv. Povahově však nesmí jít o mechanické kopírování, opakování či seskupování, ačkoliv ve výsledku tvůrčí činnosti mohou být takové prvky obsaženy. Tvůrčí činnost je dle názoru Nejvyššího soudu spjata s osobnostní tvůrce, přičemž výsledek tvůrčí činnosti závisí na zvláštních osobních vlastnostech autora, bez něhož by vůbec nebyl dosažen. *“Zvláštními osobními vlastnostmi“ autora díla je zejména schopnost tvořit, což je schopnost jeho ducha, a to in concreto tvořit literárně, jinak umělecky nebo vědecky. S touto schopností bývá spojeno i nadání (talent), fantazie aj. prvky patřící mezi osobní vlastnosti, které si lidský duch přináší do běžného života a které rovněž nabývá například životní praxí, vzděláním, životní zkušeností apod. K výkonu tvůrčí činnosti je ovšem zapotřebí i bohatost fantazie, inspirace a často i intuice, tvůrčí prostředí, tvůrčí klid nebo naopak tvůrčí vzruch apod., někdy i potřeba tvůrčí svobody aj. prvky, jevy nebo vlivy. Právě z povahy “zvláštních osobních vlastností“, řečeno slovy občanského zákoníku, vyplývá, že duševní plod tvorby, k níž byly tyto zvláštní osobní vlastnosti člověka využity, je povahově (a pojmově) neoddělitelným tvůrčím projevem individualizovaného lidského ducha, formujícího samu osobnost.⁷²*

⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007

Požadavek na vyjádření díla v objektivně vnímatelné podobě neznamena, že každé autorské dílo nutně musí být vyjádřeno ve formě hmotného substrátu. Jak již bylo vysvětleno v předchozí kapitole, předmětem ochrany autorského práva je nehmotný statek. Podoba vyjádření díla může být podle generální klauzule i nestálá a pomíjivá, z toho důvodu požívají ochrany i ta autorská díla, která nebyla nijak hmotně zachycena či zaznamenána. Ke vzniku autorskoprávní ochrany naprosto stačí, je-li dílo například jednorázově předvedeno či předneseno v objektivně vnímatelné podobě. Tímto okamžikem vzniká autorské právo k dílu, jež nezaniká ani zničením věci, prostřednictvím které je vyjádřeno.

Autorskoprávní ochrana díla se podle ustanovení § 2 odst. 3 autorského zákona vztahuje jak na dílo dokončené, tak i na jeho jednotlivé vývojové fáze a části, přičemž ochranu požívají také názvy a jména postav, splňují-li podmínky generální klauzule. Jako autorské dílo je dále podle ustanovení § 2 odst. 4 chráněno také tzv. odvozené dílo. Jako odvozená díla jsou označována ta díla, která byla vytvořena tvůrčím zpracováním jiného díla, včetně překladu díla do jiného jazyka, tedy pokud je zpracování díla výsledkem tvůrčí činnosti zpracovatele. Překlad díla je tedy autorským dílem jen tehdy, vznikl-li tvůrčí činností překladatele a ne pouze mechanickým přeložením textu.⁷³ Tím však není dotčeno právo autora původního díla, který ke zpracování a překladu díla vždy musí dát souhlas.

Výjimku z obligatorních znaků autorského díla obsahuje na základě právní úpravy EU ustanovení § 2 odst. 2, podle něhož je autorským dílem také počítačový program, databáze a fotografie, jsou-li původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvořem, u kterých tak mohou duševní činnosti různých autorů nezávisle na sobě vzniknout stejné výsledky a dílo tak může postrádat prvek jedinečnosti. Ustanovení § 2 odst. 6 autorského zákona naopak výslovně uvádí, co za autorské dílo požadovat nelze. Dílem

⁷³ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 2 [Autorské dílo]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. Autorský zákon. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 4. ISBN 978-80-7400-432-2

podle autorského zákona není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.⁷⁴ Autorským právem tudíž nelze chránit např. recept na přípravu jídla sám o sobě (tj. postup), jednotlivé informace, jež jsou obsahem denní zprávy (tj. denní zpráva nebo údaj sám o sobě), ani náměty díla, nejsou-li již zpracované do takové míry, že splňují znaky autorského díla podle generální klauzule. Předmětem ochrany autorského práva není ani myšlenkový obsah sám o sobě, jejím předmětem je výlučně jeho ztvárnění.⁷⁵ Objevy, metody či matematické vzorce nemohou ochrany autorského práva čerpat s ohledem na požadavek jedinečné tvůrčí činnosti, jelikož tvůrčí činnost podle judikatury Nejvyššího soudu nespočívá ve vynalezení toho, co již objektivně existovalo, ale nebylo známo.⁷⁶

3.2. Autorství k dílu

Autorem podle ustanovení § 5 odst. 1 autorského zákona je vždy fyzická osoba, jež vlastní tvůrčí činností dílo vytvořila. Toto ustanovení, stejně jako celý autorský zákon, vychází podle mého názoru z přirozenoprávního pojetí jednoty duševního výtvoru a osobnosti tvůrce, bez jehož přičinění by autorské dílo vůbec nevzniklo. Autorem podle autorského zákona tedy nemůže být právnická osoba, jelikož ta není nadána vlastní tvůrčí a duševní schopností tvořit. Primárním smyslem českého autorského práva není ochrana investice do vytvoření díla, ale ochrana jedinečné tvůrčí činnosti, a právě z toho důvodu jsou právnické osoby z autorství k dílu vyloučeny. Autorem rovněž může být osoba s omezenou svéprávností, avšak nedostatek

⁷⁴ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1345/2009

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007

svéprávnosti v takovém případě bude mít význam pro výkon majetkových a osobnostních práv.⁷⁷

Dílo nemusí být vytvořeno pouze jednotlivcem, nýbrž také společnou tvůrčí činností dvou, ba dokonce více autorů. V takovém případě vzniká dílo spoluautorské podle ustanovení § 8 autorského zákona, přičemž autorské právo spoluautorům náleží společně a nerozdílně. Spoluautorem podle autorského zákona nicméně nemůže být osoba, která k vytvoření díla přispěla pouze poskytnutím pomoci nebo technické rady (administrativní nebo odborné povahy) nebo poskytnutím dokumentačního nebo technického materiálu, anebo kdo dal ke vzniku díla pouze podnět. Od děl spoluautorských je nutné odlišit tzv. díla souborná, která vznikají výběrem a uspořádáním jiných děl.⁷⁸ V případě souborných děl pak vedle sebe nezávisle na sobě existují dva druhy autorství, a to autorstvím k jednotlivým příspěvkům a autorství k souboru příspěvků jako celku.

3.3. Užití díla

Výlučným majetkovým právem každého autora je právo dílo užít.⁷⁹ Obsahem tohoto práva je výlučné právo užít dílo samotným autorem a výlučné právo udělit svolení k užití díla třetí osobou.⁸⁰ Za užití díla se považuje jednání, kterým je zprostředkováno smyslové vnímání díla a také jeho rozmnožování.⁸¹ Legální definici užití autorský zákon neobsahuje, v ustanovení § 12 odst. 4 pouze demonstrativně vyjmenovává katalog

⁷⁷ TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. § 5 [Autor]. In: TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. Autorský zákon (EVK). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 90.

⁷⁸ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), §5 odst. 2.

⁷⁹ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), § 12 odst. 1

⁸⁰ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), § 12 odst. 1

⁸¹ HOLCOVÁ, Irena, Veronika KŘEŠŤANOVÁ a Martin VOBORNÍK. *Ochrana autorských práv*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005.

jednotlivých práv dílo užit a tak i možné způsoby užití díla a v následujících ustanoveních obsahuje jejich definice. Práve dílo užit je podle autorského zákona zejména právo na rozmnožování díla, právo na rozšiřování, pronájem, půjčování a vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla a právo na sdělování díla veřejnosti.

V prostředí Internetu se můžeme setkat zejména s užitím díla rozmnožováním díla a sdělováním díla veřejnosti, jelikož ostatní způsoby jsou závislé na hmotném substrátu autorského díla. Rozmnožování díla je v ustanovení § 13 odst. 1 definováno jako zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho části, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě, včetně formy digitální. Sdělováním díla se podle ustanovení § 18 odst. 1 a 2 rozumí zpřístupňování díla v nehmotné podobě, ať živě, nebo ze záznamu, po drátě i bezdrátově, a také způsobem, který umožňuje, aby k němu měl kdokoli přístup na místě a v čase podle své vlastní volby počítačovou nebo obdobnou sítí.

K užití díla je vždy zapotřebí souhlas autora, případně dědice či osoby, které náleží právo výkonu majetkových autorských práv k dílu. Ustanovení § 12 odst. 1 zákona pro udělení oprávnění k výkonu práva dílo užit vyžaduje formu licenční smlouvy (tj. institut smluvního užití díla). Bez smluvního udělení oprávnění smí osoba odlišná od autora dílo užit pouze v mezích stanovených zákonem (tj. instituty mimosmluvního užití díla).

3.3.1. Mimosmluvní užití díla

Mimosmluvními instituty užití díla se rozumí zejména volné užití díla podle ustanovení § 30 autorského zákona a užití díla na základě zákonných licencí, přičemž oba uvedené způsoby užití se vztahují zásadně na díla zveřejněná (viz § 29 odst. 2 autorského zákona). V případech mimosmluvního užití může být dílo užito bez vůle i vědomí autora a autor

se proti tomuto užití nemůže bránit, nepřekračuje-li užití zákonem stanovené meze. V otázce volného užití díla je vždy významné, zda k užití dochází pro vlastní potřebu fyzické osoby za podmínek zákona, nebo zda jde o užití veřejné. Veřejným užitím se pak rozumí užití nad rámec osobního soukromí. K formám soukromého užití radíme veškeré nevýdělečné užití autorského díla, například zhotovení rozmnoženiny díla pro osobní potřebu podle ustanovení § 30 odst. 1 a 2. Pořizování rozmnoženiny pro osobní potřebu je v souladu s čl. 9 Bernské úmluvy i článku 5 odst. 5 Informační směrnice omezeno tzv. třístupňovým testem podle ustanovení § 29 odst. 1 autorského zákona, které stanoví, že zákonné užití díla je možné uplatnit pouze v zákonem stanovených případech, a to jen pokud užití díla není v rozporu s běžným způsobem užitím díla a zároveň nejsou-li užitím dotčeny oprávněné zájmy autora.⁸² Za užití pro osobní potřebu se z výše uvedených důvodů například nepovažuje šíření autorských děl na Internetu.

Dalším typem mimosmluvního užití díla je jeho užití na základě zákonné licence. Jedná se o licence ustanovené autorským zákonem týkající se určitého konkrétního aspektu užití díla, například citace, oprávněné užití díla při nekomerční výuce, případně užití díla specifickými subjekty, jakými jsou knihovny apod. Zákonné licence jsou upraveny ustanoveními § 30a a násl. a můžeme je rozdělit na úplatné a neúplatné. Mezi úplatné licence autorský zákon řadí například rozmnožování na papír nebo na podobný podklad nebo knihovní licenci. Za užití v rámci úplatné zákonné licence náleží autorovi díla odměna, nicméně k samotnému užití díla není potřeba získat jeho souhlas. Mezi bezúplatné licence pak patří například již zmíněné citace nebo licence pro osoby se zdravotním postižením či licence pro sociální zařízení. Autorského práva na Internetu se nicméně bude týkat především užití formou citace.

⁸² KŘÍŽ, J., HOLCOVÁ, I., KORDAČ, J., KŘEŠŤANOVÁ, V.: Autorský zákon, komentář a předpisy související. 2. vydání. Linde Praha a. s., 2005

Citace za splnění určitých podmínek umožňuje osobě odlišné od autora užít část díla, popř. i celé dílo. Rozlišujeme tak tzv. malé citace, jež umožňují bezplatně citovat výňatky ze zveřejněného díla za nejrůznějšími účely, a tzv. velké citace, které umožňují užít výňatky z díla pro účely kritiky nebo recenze vztahující se k dílu a také pro účely vědecké a odborné tvorby.⁸³ *Při výkonu citačního práva je zapotřebí vždy dbát osobnostního autorského práva autora citovaného díla na nedotknutelnost jeho díla (§ 11 odst. 3). Citováním proto nesmí být změněn obsah a smysl citovaného díla. Proto je porušením osobnostního autorského práva na nedotknutelnost díla i pouhé vytržení citovaného výňatku (části) díla ze souvislosti celého díla.*⁸⁴ Při využívání citační licence je zapotřebí existence vlastního díla, do kterého se cituje, je nutné, aby dílo mělo svůj autorskoprávní obsah ve funkčním vztahu k citaci a také aby byla citace v konkrétním rozsahu odůvodněná.⁸⁵ Další zákonnou podmínkou pro využití citační licence je uvedení jména autora a názvu díla, nejedná-li se o dílo anonymní, případně dílo bez názvu. U děl přeložených do jiného jazyka se vyžaduje uvést jak autora a název překladu díla, tak i autora a název původního díla. Zároveň při citaci platí povinnost zřetelného odlišení citace od obsahu díla, do kterého se cituje.

3.3.2. Smluvní užití díla

Smluvní užití díla vzniká na základě uzavření licenční smlouvy, kterou autor uděluje třetí osobě oprávnění k výkonu práva dílo užít. Účinností nového občanského zákoníku byla právní úprava licenční smlouvy přesunuta do II. hlavy občanského zákoníku, přičemž občanský zákoník nyní obsahuje veškerou úpravu licencí pro oblast práv duševního vlastnictví v ustanoveních § 2358 a násl. Podle ustanovení § 2358 odst. 1 občanského

⁸³ KRŽÍŽ, J., HOLCOVÁ, I., KORDAČ, J., KŘEŠŤANOVÁ, V.: Autorský zákon, komentář a předpisy související. 2. vydání. Linde Praha a. s., 2005, str. 130.

⁸⁴ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. § 31 [Citace]. In: TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. Autorský zákon (EVK). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 358.

⁸⁵ HOLCOVÁ, Irena, Veronika KŘEŠŤANOVÁ a Martin VOBORNÍK. *Ochrana autorských práv*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005.

zákoníku autor díla poskytuje licenční smlouvou nabyvateli licence oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví v omezeném nebo neomezeném rozsahu a nabyvatel se na druhé straně (není-li ve smlouvě ujednáno jinak) zavazuje poskytnout autorovi díla odměnu. Licenční smlouvou autor dle ustanovení § 2371 poskytuje nabyvateli oprávnění dílo užít, a to jak v původní, tak ve zpracované či jinak pozměněné formě, určitým způsobem nebo všemi způsoby užití a v rozsahu omezeném nebo neomezeném.

Autor může nabyvateli poskytnout licenci výhradní nebo nevýhradní. V případě udělení výhradní licence autor již nadále nemá možnost udělit licenci další třetí osobě a současně zásadně nesmí své dílo ani sám užívat. Výhradní licenční smlouva se tak fakticky blíží převodu práva, avšak majetková práva na nabyvatele ze zákona formálně nepřecházejí.⁸⁶ Pro výhradní licenční smlouvu je zákonem vyžadována písemná forma a smlouva zároveň musí obsahovat výslovné uvedení sjednání výhradní licence. Ustanovení § 2362 občanského zákoníku totiž obsahuje právní domněnku, podle níž platí, že pokud výhradní licence není ve smlouvě výslovně ujednána, jedná se automaticky o licenci nevýhradní. Jak už jsem naznačila výše, licenční smlouvu lze poskytnout úplatně i bezúplatně, nicméně občanský zákoník stanoví ujednání o úplatnosti (případně bezúplatnosti) jako podstatnou náležitost smlouvy. Výjimkou je situace, kdy z jednání stran o uzavření smlouvy vyplývá vůle uzavřít úplatnou smlouvu i bez určení konkrétní výše odměny. V takovém případě nabyvatel licence zaplatí autorovi díla odměnu, která je za obdobných podmínek obvyklá v době uzavření smlouvy. Rozsah odměny za poskytnutí licence občanský zákoník nikterak neomezuje, výše odměny by se však měla pohybovat v rámci přiměřenosti a dobrých mravů podle obecných zásad občanského zákoníku a měla by být výhodná pro obě strany smlouvy.⁸⁷

⁸⁶ MYŠKA, Matěj, Radim POLČÁK, Jaromír ŠAVELKA, Libor KYNCL a Iveta SVIRÁKOVÁ. Veřejné licence v České republice. Brno: Masarykova univerzita, 2014.

⁸⁷ MACEK, Jiří. § 2366 [Odměna]. In: HULMÁK, Milan, BEDNÁŘ, Václav, BEZOUŠKA, Petr, BOHMAN, Ludvík, DOBROVOLNÁ, Eva, DOLEŽAL, Tomáš, ELEK, Štefan,

Ačkoliv jsem si vědoma, jak je problematika uzavírání licenčních smluv rozsáhlá, na následujících řádcích se pro účely této práce omezím pouze na základní výklad a zmíním několik zvláštních způsobů uzavírání licencí, se kterými se na Internetu můžeme setkat. Ustanovení § 2373 v odst. 1 smluvním stranám umožňuje určit obsah licenční smlouvy odkazem na licenční podmínky, které jsou stranám známe nebo které jsou alespoň veřejně dostupné. O podání návrhu na uzavření smlouvy jde podle tohoto ustanovení také tehdy, směřuje-li projev vůle i vůči neurčitému počtu osob. Zákon dále v odst. 2 stanoví možnost vyjádření souhlasu s návrhem na uzavření smlouvy provedením určitého úkonu či přijetím nebo poskytnutím plnění (to vše s přihlédnutím k zavedené praxi nebo zvyklostem). V takovém případě se přijetí návrhu stává účinným v okamžiku provedení daného úkonu.

Specifickým způsobem uzavírání licenční smlouvy na Internetu jsou například tzv. licence clickwrap, které umožňují uzavření smlouvy pouhým odkliknutím tlačítka „souhlasím“ či „přijímám“ apod., jež se zobrazují zpravidla ve vyskakovacím okně, a tzv. licence browsewrap, při kterých dochází k uzavření smlouvy konkludentně, aniž by k tomu uživatel musel dávat svůj výslovný souhlas. Licence clickwrap se na Internetu využívají zásadně před tím, než je uživateli ze strany poskytovatele umožněno užít nějaký software nebo službu, a jejich odsouhlasení většinou také bývá podmínkou k samotnému užití softwaru nebo služby.⁸⁸ V případě licence browsewrap se naopak uživatelův souhlas vůbec nevyžaduje a za vyjádření jeho souhlasu je považováno například pouhé navštívení webové stránky,

HANDLAR, Jiří, HAVEL, Bohumil, HORÁK, Pavel, CHALOUPKOVÁ, Helena, KABELKOVÁ, Eva, KASÍK, Petr, KOTÁSEK, Josef, LIŠKA, Petr, MACEK, Jiří, ONDREJOVÁ, Dana, PETROV, Jan, PIHERA, Vlastimil, SEDLÁČEK, Dušan, SEDLÁČEK, Pavel, SELUCKÁ, Markéta, SIMON, Pavel, SVOBODA, Lukáš, TRUBAČ, Ondřej, VÍTOVÁ, Blanka, WAWERKOVÁ, Magdalena. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 613.

⁸⁸ Wikipedia, Clickwrap [online]. Dostupné z [www: http://en.wikipedia.org/wiki/Clickwrap](http://en.wikipedia.org/wiki/Clickwrap)

využití služby nebo stažení produktu.⁸⁹ Těchto způsobů uzavírání licenčních smluv se na Internetu hojně využívá také ze strany provozovatelů sociálních sítí, čímž se budu blíže zabývat v dalších částech této práce.

⁸⁹ Wikipedia, Browse wrap [online]. Dostupné z [www:
http://en.wikipedia.org/wiki/Browse_wrap](http://en.wikipedia.org/wiki/Browse_wrap)

4. Ochrana autorských práv

Hlavním cílem autorského práva je ochrana práv autora před neoprávněnými zásahy do jeho osobnostních a majetkových práv, které se na Internetu často označují jako tzv. „pirátství“. Užití autorského díla mimo rámec zákonné licence a bez souhlasu autora či vykonavatelů majetkových autorských práv je porušením autorského práva, které zakládá občanskoprávní, trestněprávní, případně správněprávní odpovědnost.

4.1. Soukromoprávní ochrana autorských práv

Soukromoprávní nároky vyplývající z neoprávněných zásahů do autorských práv upravuje ustanovení § 40 autorského zákona o přímých prostředcích ochrany práva autorského. Toto ustanovení má povahu generální klauzule a obsahuje demonstrativní výčet žalobních nároků, kterých se autor díla může domáhat. Tradičně se zde objevují nároky zdržovací, restituční a satisfakční, specifickým nárokem pro oblast autorského práva je naopak nárok na určení autorství či nárok na uveřejnění rozsudku. Nároky podle ustanovení § 40 odst. 1 jsou následující:

- a) určení autorství (určovací nárok),
- b) zákaz ohrožení autorského práva nebo neoprávněného zásahu do autorského práva (zdržovací nárok),
- c) sdělení údajů (informační nárok) o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití, o její ceně, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní,
- d) odstranění následků zásahu do autorského práva, například zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny nebo napodobeniny díla či jeho stažením z obchodování (restituční nárok),

- e) poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu (satisfakční nárok), například omluvou nebo zadostiučiněním v penězích, a
- f) zákazu poskytování služby, kterou třetí osoby užívají k porušování nebo ohrožování autorových práv (zvláštní zdržovací nárok).⁹⁰

Autorskoprávní delikty můžeme rozdělit na delikty autorské právo ohrožující a delikty autorské právo porušující. Jednotlivé skutkové podstaty těchto deliktů lze s ohledem na obsah autorského práva rozdělit na delikty ohrožující nebo porušující výlučná osobnostní autorská práva a delikty ohrožující nebo porušující výlučná majetková autorská práva. V praxi přitom není rozhodné, zda jedním neoprávněným zásahem bylo zasazeno pouze do jedné složky obsahu autorského práva či současně do obou složek. Veškeré nároky obsažené v ustanovení § 40 odst. 1 vycházejí z principu objektivní odpovědnosti, která je typická pro celou oblast zákonné ochrany práv k nehmotným statkům a která nevyžaduje rušitelovo zavinění.⁹¹

Autor má podle odstavce 1 písm. a) uvedeného ustanovení právo na určení autorství prostřednictvím určovací žaloby. Nejedná se však o běžnou určovací žalobu podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen "občanský soudní řád"), nýbrž o speciální určovací žalobu, při které není nutné prokázat oprávněný zájem, jako je tomu u tradiční určovací žaloby dle občanského soudního řádu.⁹² Zdržovací nároky podle písm b) a f) lze uplatnit, pouze pokud zásah do práva stále trvá a hrozí jeho opakování. Netrvá-li již neoprávněný zásah do autorského práva, je možné uplatnit nároky restituční (§ 40 odst. 1, písm. d) k odstranění způsobených následků

⁹⁰ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), § 40

⁹¹ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. § 40 [Prostředky přímé ochrany práva autorského]. In: TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. Autorský zákon (EVK). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 414

⁹² CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 40 [Prostředky ochrany]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. Autorský zákon. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 77.

nebo satisfakční nároky (§ 40 odst. 1 písm. e) k poskytnutí přiměřeného zadostiučinění. Restituční nároky směřují k odstranění následků způsobených neoprávněným zásahem do autorského práva a uvedení situace do předešlého stavu, přičemž podmínkou uplatnění tohoto nároku je, aby následky porušení stále trvaly. Samotné porušování práva však již trvat nemusí. Vzhledem k tomu, že restituční nároky mají za cíl odstranění následků, logicky se nepoužijí u ohrožovacích deliktů.

Autorský zákon v případě satisfakčních nároků jako přednostní formu zadostiučinění stanoví zadostiučinění morální, jakým je především omluva. Právo na přiměřené zadostiučinění v penězích poškozenému autorovi náleží teprve v případě, kdy se nepeněžitě zadostiučinění vzhledem k okolnostem neoprávněného zásahu nejeví jako postačující. Co se týče posuzování přiměřenosti jak nepeněžitě, tak i peněžitě zadostiučinění, soud vždy musí přihlídnout ke všem okolnostem daného konkrétního případu, a to zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k neoprávněnému zásahu do práva došlo.⁹³

Právo na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení podle občanského zákoníku uplatněním nároků podle ustanovení § 40 odst. 1 autorského zákona zůstává nedotčeno. Výše bezdůvodného obohacení se podle ustanovení § 40 odst. 4 určí jako dvojnásobek odměny, která je obvyklá pro získání takové licence v době, kdy k neoprávněnému zásahu došlo. Ochrana autorského práva je postavena na dispoziční zásadě typické pro oblast soukromého práva. Dispoziční zásada svěřuje iniciativu v procesu účastníkům řízení, což ji odlišuje od zásady oficiality, která je naopak postavená na zahájení řízení soudem z úřední povinnosti.⁹⁴ Záleží tedy pouze na vůli samotného autora, zda se rozhodne využít prostředků k ochraně svého výlučného autorského práva.

⁹³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 153 odst. 2

⁹⁴ WINTEROVÁ, Alena, a kolektiv: Civilní právo procesní, Linde Praha, 2008, str. 76

4.2. Veřejnoprávní ochrana autorských práv

Vedle soukromoprávních prostředků ochrany autorského práva, jsou autoři, případně osoby oprávněné k výkonu majetkových autorských práv, chráněni proti neoprávněným zásahům do autorského práva také instituty práva veřejného. Veřejnoprávní ochranu autorského práva dále dělíme na ochranu trestněprávní a ochranu správněprávní.

4.2.1. Správněprávní ochrana

Méně závažné případy neoprávněných zásahů do autorských práv, které nedosahují trestním zákoníkem požadované společenské nebezpečnosti, jsou postihovány jako přestupky podle ustanovení § 105a až § 105d autorského zákona, přičemž za některé z těchto přestupků je možné uložit pokutu až do 500.000 Kč, jde-li o podnikatele, a až do 150.000 Kč, jedná-li se o fyzickou osobu. Podle ustanovení § 105a se fyzická osoba dopustí přestupku, pokud neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi, nebo pokud neoprávněně zasahuje do práva autorského způsobem uvedeným v § 43 odst. 1 nebo 2 anebo v § 44 odst. 1 autorského zákona.

Podle ustanovení § 43 odst. 1 a 2 do práva autorského neoprávněně zasahuje ten, *kdo obchází účinné prostředky ochrany práv podle tohoto zákona* a také ten, *kdo vyrábí, dováží, přijímá, rozšiřuje, prodává, pronajímá, propaguje prodej nebo pronájem nebo drží k obchodnímu účelu zařízení, výrobky nebo součástky nebo poskytuje služby, které*

- a) *jsou za účelem obcházení účinných technických prostředků nabízeny, propagovány nebo uváděny na trh,*
- b) *mají vedle obcházení účinných technických prostředků jen omezený obchodně významný účel nebo jiné užití, nebo*

c) *jsou určeny, vyráběny, upravovány nebo prováděny především s cílem umožnit nebo usnadnit obcházení účinných technických prostředků.*

Podle ustanovení § 44 odst. 1 do autorského práva zasahuje také osoba, která bez svolení autora způsobuje, umožňuje, usnadňuje nebo zastírá porušování práva autorského tím, že

- a) odstraňuje nebo mění jakoukoli elektronickou informaci o správě práv k dílu, nebo
- b) rozšiřuje, dovází, přijímá za účelem rozšiřování, vysílá nebo sděluje veřejnosti, a to i elektronicky, dílo, ze kterého byla informace o správě práv nedovoleně odstraněna nebo změněna.

Přestupkem se podle zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen “zákon o odpovědnosti za přestupky”), rozumí společensky škodlivý protiprávní čin, který je za přestupek výslovně označen v zákoně a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejedná-li se o trestný čin.⁹⁵ K odpovědnosti fyzické osoby za přestupky se podle ustanovení § 15 zákona o odpovědnosti za přestupky vyžaduje zavinění, tedy jak úmysl, tak nedbalost, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění. Dle ustanovení § 20 odst. 1 je právnická osoba za přestupek odpovědná v případě, že k naplnění znaků skutkové podstaty přestupku došlo jednáním fyzické osoby, *která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě a která porušila právní povinnost uloženou právnické osobě, a to při činnosti právnické osoby, v přímé souvislosti s činností právnické osoby nebo ku prospěchu právnické osoby nebo v jejím zájmu; za porušení právní povinnosti uložené právnické osobě se považuje též porušení právní povinnosti uložené organizační složce nebo jinému útvaru, který je součástí právnické osoby.* Ustanovení § 105b pak obsahuje skutkové podstaty, kterých se může dopustit pouze podnikatel, tedy právnická osoba v rámci své podnikatelské činnosti nebo podnikající fyzická osoba, přičemž

⁹⁵ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 5.

výčet skutkových podstat se od novely autorského zákona č. 183/2017 Sb. kryje s ustanovením § 105a jen zčásti. Následující ustanovení § 105ba a § 105bb dále obsahují skutkové podstaty pro přestupky kolektivních a nezávislých správců.

4.2.2. Trestněprávní ochrana

Neoprávněnému zásahu do autorského práva se věnuje rovněž ustanovení § 270 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen “trestní zákoník”), které obsahuje skutkovou podstatu trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi. Trestného činu porušení autorského práva se podle tohoto ustanovení dopustí osoba, která zasáhne do zákonem chráněných autorských práv k dílu nikoli nepatrně. Zásahem se pak rozumí neoprávněné užití díla podle autorského zákona, o němž bylo pojednáno v předchozí kapitole. Pro posouzení, zda neoprávněné užití autorského díla dosahuje takové závažnosti, aby jej bylo možné kvalifikovat jako trestný čin, je podstatné, jestli se jedná o zásah vyšší než nepatrný, což je vždy nutné posuzovat jednotlivě podle okolností konkrétního případu, a to s ohledem na intenzitu zásahu, způsob jeho provedení, následky, formu a závažnost zasažení osobnostních a majetkových práv, počet opakovaných zásahů a v případě trvajících zásahů také délku doby narušování práva. Svůj význam má také osoba pachatele a míra jeho zavinění.⁹⁶

Trestní zákoník pro trestný čin porušování autorského práva práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi vyžaduje úmyslné zavinění. Podle komentáře k trestnímu zákoníku by se v tomto případě měl

⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel. § 270 [Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi]. In: ŠÁMAL, Pavel, GŘIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. Trestní zákoník (EVK). 2.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 2735.

úmysl vztahovat i na pachatelovo vědomí, že jde o dílo jako výsledek tvůrčí činnosti autora, není však potřeba, aby pachatel znal přesný rozsah autorských práv, nicméně požaduje se, aby si byl alespoň v hrubých rysech vědom toho, že nakládá s dílem, jež je chráněno autorským právem. *Při posuzování, zda se obviněný dopustil činu úmyslně, je třeba vycházet mimo jeho vlastní výpovědi, zejména z rozboru jeho konkrétního jednání s přihlédnutím k motivu (pohnutce) tohoto jednání, jakož i ke všem dalším skutečnostem a okolnostem vyplývajícím z opatřených a provedených důkazů, pokud mají význam pro posouzení subjektivní stránky trestného činu podle § 270.*⁹⁷ Pachatelem trestného činu porušování autorského práva práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi pak může být osoba fyzická i právnická.⁹⁸

Odstavce 2 a 3 uvedeného ustanovení obsahuje kvalifikované skutkové podstaty, které podmiňují použití vyšší trestní sazby. Jedná se o situaci, kdy

- k neoprávněnému zásahu do autorského práva dojde v souvislosti s podnikáním,
- také získá-li pachatel pro sebe nebo pro jiného značný prospěch nebo způsobí-li tím jinému značnou škodu,
- a dále získá-li pachatel pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo způsobí-li tím jinému škodu velkého rozsahu.

Nesplňuje-li neoprávněný zásah všech znaků trestného činu nebo jedná-li se o zásah nepatrný, v souladu se zásadou subsidiarity trestní represe se uplatní odpovědnost za přestupek či jiný správní delikt podle ustanovení § 105a až 105c autorského zákona viz výše.

⁹⁷ ŠÁMAL, Pavel. § 270 [Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi]. In: ŠÁMAL, Pavel, GŘIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada, VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. Trestní zákoník (EVK). 2.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 2735.

⁹⁸ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, § 7.

5. Autorské právo a sociální sítě

Sociální sítě se během uplynulých deseti let staly novým komunikačním médiem a fenoménem po celém světě. Sdílení digitálního obsahu na Internetu se díky existenci sociálních sítí, které uživatele stimulují k tvorbě a především sdílení obsahu s neomezeným okruhem uživatelů, stalo jednodušší než kdy dřív a mnohdy se dostává do konfliktu s problematikou ochrany autorských práv. Vzhledem k tomu, že tato sociální média se v posledních letech stala nejoblíbenějšími a nejnavštěvovanějšími webovými stránkami na Internetu vůbec, ráda bych se v této části práce zaměřila na v současnosti velmi aktuální téma ochrany autorských práv na sociálních sítích.

5.1. Pojem sociálních sítí a jejich znaky

Sociální sítě jsou internetové služby, které umožňují jednotlivcům, komunitám a organizacím vytvářet, sdílet a komentovat uživatelský obsah a vzájemně mezi sebou komunikovat v reálném čase. Sociální sítě představují možnost propojení neomezeného množství různých uživatelů po celém světě, způsob elektronické komunikace, prostřednictvím které lidé vytvářejí online komunity a společně sdílejí informace, nápady a zájmy. Na následujících řádcích se zaměřím na společné typické znaky, kterými se sociální sítě vyznačují, a stručně vysvětlím, jak sociální sítě v praxi fungují.

Rozhodne-li se uživatel Internetu využít některou ze sociálních sítí, v první řadě si musí vytvořit tzv. uživatelský účet, jehož prostřednictvím následně bude schopen komunikovat s ostatními uživateli a sdílet s nimi svůj uživatelský obsah. Většina sociálních sítí dále v rámci uživatelského účtu vyžaduje vytvoření profilové stránky, která na sociální síti reprezentuje daného uživatele. Profilová stránka obsahuje základní informace o uživateli a také jeho osobní údaje (například město, ve kterém uživatel žije, údaje o

jeho zaměstnání či studiu, pohlaví atd.). Na profilové stránce dále rovněž najdeme profilovou fotografii uživatele, jeho nedávné příspěvky, poslední aktivity na sociální síti apod.⁹⁹

Uživatelé používají své účty, resp. uživatelské profily, k propojení s ostatními uživateli sociální sítě. K propojení uživatelů na sociálních sítích pak dochází například prostřednictvím přidání dvou uživatelů do svých vzájemných spojení (tzv. „přátel“ nebo „sledujících“) sdružování se do tématicky nebo demograficky zaměřených skupin uživatelů, případně formou tzv. „sledování“ dalších uživatelů nebo „přihlášení k odběru“ určitých příspěvků či novinek. Propojí-li se uživatelé takto popsaným způsobem, v zásadě tím dávají najevo, že od daných osob, skupin nebo stránek chtějí dostávat aktuální informace, resp. nejnovější příspěvky, přičemž tyto informace se následně uživateli po přihlášení zobrazují v jeho „kanálu vybraných příspěvků“ nebo tzv. „feedu“. Sociální sítě uživatelům umožňují konfiguraci nastavení a přizpůsobení svých uživatelských účtů tak, aby to uživateli co nejvíce vyhovovalo a aby se v jeho kanálu příspěvků zobrazovalo pouze to, co jej skutečně zajímá. Uživatelé sociálních sítí pak vzájemně vstupují do interakce například tím, že na příspěvky ostatních uživatelů reagují „komentáři“ nebo označením příspěvků srdíčkem, případně zdviženým palcem, a dávají tak najevo, co se jim líbí, odpovídají na komentáře dalších uživatelů, vytvářejí „události“, rozesílají „pozvánky“ apod.

Nejvýznamnější sociální sítí je v současné době Facebook, který k červenci 2018 měsíčně používalo již bezmála 2,23 miliard lidí¹⁰⁰ a více než 60 milionů firem na celém světě a který má aktuálně v České republice přes 4,9

⁹⁹ What Is Social Media? Explaining the Big Trend. *Lifewire* [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.lifewire.com/what-is-social-media-explaining-the-big-trend-3486616>

¹⁰⁰ The Top 20 Valuable Facebook Statistics – Updated July 2018. *Zephoria Digital Marketing* [online]. 2018. Dostupné z: <https://zephoria.com/top-15-valuable-facebook-statistics/>

milionů aktivních uživatelů.¹⁰¹ Dalšími významnými sociálními sítěmi jsou pak služby YouTube s 1,5 miliardou uživatelů, Instagram s 800 miliony uživatelů, Twitter s 330 miliony uživatelů, Snapchat s 255 miliony uživatelů, Pinterest se 200 miliony uživatelů nebo profesní síť LinkedIn se 260 miliony uživatelů.¹⁰²

Sociální sítě umožňují uživatelům znovu se spojit se svými starými přáteli nebo naopak poznat přátele nové, sdílet s ostatními uživateli inspirativní obsah, vytvářet komunity a zájmové skupiny, sdružovat se a účastnit se kampaní a aktivit podle vlastního výběru a také spojit se lidmi na druhém konci světa a poznat tak vzdálené kultury. Studenti mezi sebou na sociálních sítích mohou sdílet studijní materiály, spolupracovat s ostatními spolužáky na společných projektech, kolegové na pracovišti spolu zase mohou jednodušeji komunikovat v rámci společných skupinových konverzací v reálném čase. Nicméně i sociální sítě mají svá úskalí a jedním z nich je právě hojné porušování autorského práva, ke kterému na sociálních sítích dochází.

5.2. Uživatelský obsah na sociálních sítích

Se sociálními sítěmi se pojí ještě jeden významný fenomén dnešní doby, kterým je tzv. user-generated content, neboli uživatelský obsah (dále jen „uživatelský obsah“), jak je dále vymezen. Pojem uživatelský obsah v sobě (v kontextu celého Internetu) samozřejmě zahrnuje i celou řadu dalších produktů internetových aktivit, ke kterým nutně nemusí docházet pouze na sociálních sítích, nicméně vzhledem k zaměření této práce, jež je

¹⁰¹ Facebook v ČR sleduje už 4,9 milionů uživatelů. *Newsfeed.cz* [online]. 2018. Dostupné z: <https://newsfeed.cz/facebook-v-cr-sleduje-uz-49-milionu-uzivatelu/>

¹⁰² Most famous social network sites worldwide as of January 2018, ranked by number of active users (in millions). *Statista* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

orientovaná primárně na autorské právo a sociální sítě, se na následujících řádcích budu věnovat toliko obsahu zveřejněnému právě tam.

Sociální sítě naprosto změnilý způsob komunikace tím, že uživatele stimulují ke zveřejňování a sdílení téměř jakéhokoliv obsahu, ať už se jedná o text, hudbu, fotografie či videa. Expanze uživatelského obsahu na sociálních sítích stále nabývá na své ekonomické hodnotě a je obrovským zdrojem inovace.¹⁰³ Sociální sítě a uživatelský obsah také mnohdy velmi dobře slouží jako základna, prostřednictvím které následně dochází k prodeji zboží ve fyzické podobě. V důsledku rostoucího množství uživatelského obsahu a jeho snadného šíření jsme svědky zrodu nového oboru podnikání, kterým se stalo podnikání založené na zveřejňování uživatelského obsahu na sociálních sítích a následného inkasování finančních prostředků ze s tím spojené reklamy a propagace.¹⁰⁴

Zvyšující se množství uživatelského obsahu na sociálních sítích má svou ekonomickou hodnotu také pro subjekty dalších průmyslových odvětví, jakými jsou například poskytovatelé internetového připojení a, vzhledem k rostoucí oblibě mobilních zařízení, také telefonní operátoři.¹⁰⁵ Uživatelský obsah je rovněž čím dál častěji využíván v rámci online marketingu.¹⁰⁶ Začlenění uživatelského obsahu do marketingových strategií obchodních společností poskytuje podnikatelům jedinečnou příležitost, jak se na Internetu zviditelnit i jiným způsobem, než nákladným vytvářením vlastního autorského obsahu či pouhou optimalizací pro internetové

¹⁰³ O'HERN, Matt S., Aric RINDFLEISCH, David A. SCHWEIDEL a Kersi ANTIA. *The Impact of User-Generated Content On Product Innovation*. 2011. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1843250

¹⁰⁴ EDINGER, Evan. The five ways YouTubers make money. *BBC* [online]. 2017. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/42395224/evan-edinger-the-five-ways-youtubers-make-money>

¹⁰⁵ O2 vzrostl loni čistý zisk o více než šest procent. Pomohl zájem o data, internetovou televizi i jednorázový příjem z prodeje podílu ve start-upu Taxify. *Hospodářské noviny* [online]. 2018. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-66032650-o2-vzrostl-loni-cisty-zisk-o-vice-nez-6-procent-pomohl-zajem-o-data-internetovou-televizi-i-jednorazovy-prijem-z-prodeje-podilu-ve-startupu-taxify>

¹⁰⁶ Integrating User-generated Content in Digital Marketing. *Digital Doughnut* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.digitaldoughnut.com/articles/2018/march/integrating-user-generated-content-in-marketing>

vyhledávače. Uživatelský obsah je užitečným nástrojem k budování povědomí o samotné značce či k získávání recenzí spojených s produktem či službou a také k získávání zpětné vazby od svých zákazníků.¹⁰⁷ Uživatelský obsah je však v neposlední řadě také autorským dílem podle autorského zákona a podléhá tak autorskoprávní ochraně.

Uživatelský obsah na sociálních sítích (ve smyslu zavedeného pojmu user-generated content) můžeme obecně charakterizovat třemi společnými znaky.¹⁰⁸ Zaprvé, uživatelský obsah je zveřejněný online na sociální síti a je dostupný širokému okruhu uživatelů. (Obsahem zasílaným v rámci soukromé komunikace na sociálních sítích mezi jejich jednotlivými uživateli se pro účely této práce nebudu zabývat.) Zadruhé, k vytvoření uživatelského obsahu došlo tvůrčím způsobem a obsah je tedy jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora. Zatřetí, uživatelský obsah na sociálních sítích zpravidla nebývá jeho autory vytvořen a zveřejněn za účelem získání jakéhokoli finančního profitu a jeho cílem bývá primárně propojení s ostatními uživateli či zviditelnění daného uživatele v online komunitě. Jedná se tedy o obsah vytvořený mimo zavedené profesionální odvětví.¹⁰⁹

Každý uživatel sociální sítě, který sdílí své texty, fotografie a videa, je zároveň autorem zveřejňujícím svá autorská díla, která požívají právní ochrany, a publikováním svého obsahu na sociálních sítích mimo jiné uděluje bezúplatnou licenci k užití díla samotnému provozovateli sociální sítě. Druhy autorských děl na sociálních sítích, obsahem zmíněných licenčních smluv a také určením rozhodného práva se proto budu zabývat v následujících podkapitolách.

¹⁰⁷ The 10 Best User-Generated Content Campaigns on Instagram. *HubSpot* [online]. Dostupné z: <https://blog.hubspot.com/marketing/best-user-generated-content-campaigns>

¹⁰⁸ VICKERY, Graham. a Sacha. WUNSCH-VINCENT. *Participative Web and user-created content: Web 2.0, wikis and social networking*. Paris: Organisation for Economic Cooperation and Development, 2007.

¹⁰⁹ Monteleone, Andrea Giulia, 'User-Generated-Content and Copyright: The European Union Approach' (2016). WIPO Academy, University of Turin and ITC-ILO - Master of Laws in IP - Research Papers Collection - 2015-2016. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2922225>

5.3. Autorská díla na sociálních sítích

Na sociálních sítích se dnes běžně můžeme setkat především se třemi kategoriemi uživatelského obsahu, kterými jsou:

1. původní originální autorská díla (tj. jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora¹¹⁰, přičemž posouzení míry jedinečnosti v případě uživatelského obsahu není jednoduchou otázkou a vždy se bude odvíjet od kontextu celé situace v konkrétním případě),
2. autorská díla odvozená (tj. díla vzniklá tvůrčím zpracováním díla jiného¹¹¹, jež je v tomto případě použito jako určitý „základní materiál“)
3. a dále také rozmnoženiny autorských děl (ať už se v případě uživatelského obsahu jedná o kopie zhotovené oprávněně nebo neoprávněně).¹¹²

Pro vzájemné odlišení těchto kategorií je tedy podstatné, jakým způsobem tento uživatelský obsah vzniká a co s ním autor před jeho zveřejněním dělá. V některých případech autor zveřejňuje svou vlastní originální práci (ve smyslu autorského díla), avšak vzhledem k tomu, že na sociálních sítích se běžně setkáváme s obrovským množstvím uživatelského obsahu třetích osob, ve valné většině případů se jedná o díla odvozená. Tedy o díla, která v sobě již zahrnují díla jiných autorů chráněná autorským právem.

Autorský zákon upravuje dvě základní kategorie autorských děl, jakými jsou díla umělecká (včetně děl literárních) a díla vědecká. V prostředí sociálních sítí se obvykle setkáváme s díly uměleckými, a to zejména s díly fotografickými, výtvarnými, hudebními, audiovizuálními a slovesnými, zjednodušeně řečeno s fotografiemi, obrázky, hudbou, videy a texty.

¹¹⁰ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), § 2 odst. 1

¹¹¹ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), § 2 odst. 4

¹¹² Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), § 13 odst. 1.

Ustanovení § 2 odst. 1 obsahuje demonstrativní výčet druhů autorských děl, přičemž na prvním místě uvádí dílo slovesné.

Dílo slovesné, jak už ze samotného názvu vypovídá, je dílo vyjádřené slovem, a to buď samotnou řečí, nebo písmem. Slovesnými díly jsou tedy nejen díla literární, ale také jiná umělecká díla vyjádřená slovní formou.¹¹³ Mohou to však být i díla vědecká, resp. odborná. V oblasti Internetu a sociálních sítí se tedy bude jednat především o písemné dokumenty (např. ve formátech txt, doc nebo pdf), elektronické články a knihy, namluvené zvukové záznamy slovesných děl (např. audioknihy) a také tzv. statusy, tweety a komentáře zveřejněné uživateli na sociálních sítích. Odpověď na otázku, zda i statusy a komentáře uživatelů na sociálních sítích požívají ochrany autorského práva, nicméně není jednoznačná. Zpravidla se totiž jedná pouze o velmi krátké texty, kterými uživatel popisuje denní činnosti a životní události, svou aktuální náladu apod. Posouzení, jestli se jedná o autorské dílo či nikoliv, bude tedy vždy záviset na okolnostech konkrétního případu. Domnívám se, že krátká sdělení popisující např. uživatelovu náladu nejspíš autorským právem chráněna nebudou, jelikož zpravidla nebudou splňovat obligatorní znaky autorského díla podle generální klauzule, a to zejména požadavek, aby se jednalo o výsledek tvůrčí činnosti autora, natož aby to byl výsledek jedinečný. V případě, že se však jedná o status, komentář či příspěvek delšího rozsahu, např. báseň, povídku či glosu politické situace, který je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora, je podle mého názoru ochrana autorského práva bezpochyby dána.

Na sociálních sítích se dále můžeme setkat s dílem hudebním a dílem audiovizuálním, a to zejména na sociální síti YouTube. U hudebního díla je prostředkem vyjádření tvůrčí myšlenky spojení a sled tónů, jedná se tedy o *dílo vyjádřené výrazovými prostředky hudby, tj. spojením a sledem tónů určeným pravidly hudebního umění, čímž se míní zejména melodie,*

¹¹³ KRÍŽ, Jan, Irena HOLCOVÁ, Jiří KORDAČ a Veronika KŘEŠŤANOVÁ. *Autorský zákon a předpisy související: Komentář*. Praha: Linde, 2003., s. 44.

harmonie a rytmus.¹¹⁴ Díla hudební přitom můžeme dále rozdělit na díla s textem, tedy písně, a díla bez textu, tedy např. klasická hudba, symfonie apod.¹¹⁵ Audiovizuální dílo vzniká společným působením obrazové a zvukové techniky a na Internetu se jím rozumí zejména díla filmová a videografická, tedy např. videoklipy či v současnosti velmi populární tvorba tzv. “YouTuberů”.

Významnou část uživatelského obsahu na sociálních sítích tvoří obrázky a fotografie, resp. díla výtvarná, fotografická a díla vyjádřená postupem obdobným fotografii. Dílo výtvarné vyjadřuje tvůrčí myšlenku prostřednictvím tvarů nebo barev. Do této kategorie řadíme díla malířská, grafická, sochařská a jiná díla výtvarná.¹¹⁶ Výtvarné dílo může být zobrazeno pomocí počítačové techniky a na Internetu se s nimi nejčastěji setkáváme ve formě webdesignu a počítačové grafiky (tedy jiných děl výtvarných) a na sociálních sítích například ve formě obrázků, infografiky či kupříkladu bannerové reklamy (v tomto případě se jedná o díla grafická).

Fotografická díla a díla vyjádřená postupem obdobným fotografii podle ustanovení § 2 odst. 1 a 2 jsou díla vytvořená statickým zachycením skutečného okamžiku pomocí fotoaparátu či obdobného zařízení, včetně techniky digitální. Autorský zákon pod vlivem mezinárodního autorského práva a práva Evropské unie rozlišuje mezi fotografií jakožto jedinečným uměleckým dílem, které je jedinečným a neopakovatelným výsledkem tvůrčí činnosti autora ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1, a fotografií ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2, která nesplňuje pojmové znaky autorského díla, ale je tzv. původní v tom smyslu, že je duševním výtvořem autora.¹¹⁷ U

¹¹⁴ KRÍŽ, Jan, Irena HOLCOVÁ, Jiří KORDAČ a Veronika KŘEŠŤANOVÁ. *Autorský zákon a předpisy související: Komentář*. Praha: Linde, 2003., s. 45.

¹¹⁵ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 2 [Autorské dílo]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 28.

¹¹⁶ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 2 [Autorské dílo]. In: TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon (EVK)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 29.

¹¹⁷ TELEEC, Ivo. *Autorské právo k fotografiím podle nového autorského zákona*. Právní rozhledy, 2000, č. 12.

takových děl tedy pojmovým znakem není jedinečnost, nýbrž určitý mírnější stupeň, tj. původnost, resp. originalita, díla, přičemž pojem původnosti se vztahuje k osobě původce, tedy autora, a rozumí se jím opak plagiátu, rozmnoženiny či napodobeniny díla.¹¹⁸

V souvislosti s fotografickými díly považuji za vhodné zmínit zákonnou licenci pro fotografickou podobiznu ve smyslu ustanovení § 38b autorského zákona, podle které do autorského práva nezasahuje osoba, která zhotoví rozmnoženinu fotografie, která je jeho podobiznou a kterou si u autora úplatně objednal. Zobrazená osoba (nikoliv objednatel díla) může fotografii tímto způsobem pořízenou bez souhlasu autora i nevýdělečně užít, není-li toto užití výslovně zakázáno, přičemž nevýdělečným užitím se rozumí např. také zveřejnění fotografie na sociálních sítích.

Problematika autorských děl na sociálních sítích se od tradičních autorských děl neliší pouze způsobem a podobou, v jaké je autorské dílo vytvořeno, nýbrž také právy a povinnostmi z toho vznikajícími. Tvůrce tradičního autorského díla, tedy pro účely této práce ve smyslu díla mimo uživatelský obsah na sociálních sítích, zpravidla vstupuje do práv a povinností s dalšími osobami prostřednictvím licenčních smluv, při jejichž uzavírání si jasně stanoví práva a povinnosti z licence vyplývající. Na sociálních sítích jsou tyto záležitosti řešeny formou licenčních podmínek vydávaných samotnými provozovateli sociální sítě, na jejichž obsah nemá autor uživatelského obsahu naprosto žádný vliv a o jejich obsahu bohužel mnohdy nemá ani tušení.

Ještě než se však začnu konkrétně zabývat podmínkami licenčních smluv jednotlivých sociálních sítí, považuji za vhodné popsat problematiku rozhodného práva, jelikož ve většině případů se bude jednat o právní vztah s mezinárodním prvkem. Vezmeme-li v úvahu že Internet umožňuje přenos

¹¹⁸ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. § 2 [Autorské dílo]. In: TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. Autorský zákon (EVK). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 8.

informací přes hranice států, ve sporech ohledně porušení autorského práva na Internetu, potažmo na sociálních sítích, logicky vyvstává problém s určením rozhodného právního řádu.

5.4. Určení rozhodného práva

Na území České republiky se právní vztahy s tzv. mezinárodním prvkem řídí zákonem č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém a procesním (dále jen “zákon o mezinárodním právu soukromém”), jež obsahuje normy, dle kterých se následně určí rozhodné právo. Na evropské a mezinárodní úrovni se určením rozhodného práva zabývají tři nejvýznamnější prameny, kterými jsou:

- Římská úmluva pro smluvní závazkové vztahy ze dne 19. června 1980 (dále jen “Římská úmluva”)¹¹⁹
- Nařízení č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (dále jen “Řím I”)¹²⁰, které obsahově navazuje na Římskou úmluvu a ve státech Evropské unie se s výjimkou Dánska použije od 17. prosince 2009 namísto Římské úmluvy.
- Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (dále jen “Řím II”)¹²¹.

Autorské právo je obecně založeno na principu teritoriality, jinými slovy *lex loci protectionis*, podle něhož se v souladu s Bernskou úmluvou použije právní úprava státu, na jehož území došlo k oprávněnému či

¹¹⁹ Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné také z:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A41980A0934>

¹²⁰ Nařízení č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV%3Aj10006>

¹²¹ Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV%3A116027>

neoprávněnému užití díla. Princip teritoriality a kolizní normu pro právo duševního vlastnictví v českém právním řádu zakotvuje ustanovení § 80 zákona o mezinárodním právu soukromém. Podle této kolizní normy se práva duševního vlastnictví, a tudíž i autorská práva, řídí právním řádem státu, který tato práva přiznává a poskytuje jim ochranu. V praxi se tedy působnost autorského zákona vztahuje na užití díla, ke kterému došlo na území České republiky, přičemž není rozhodné kdo, resp. příslušník jakého státu, dílo užil.¹²² Princip teritoriality je v českém právním řádu doplněn principem personality v ustanovení § 107 odst. 1 autorského zákona, podle něhož se ustanovení autorského zákona vztahují na díla autorů, kteří jsou státními občany České republiky, ať byla díla vytvořena nebo zveřejněna kdekoliv.

Vzhledem k členství České republiky v Evropské unii je autorskoprávní ochrana poskytována také autorským dílům státních příslušníků členských států Evropské unie v návaznosti na článek 18 Smlouvy o fungování Evropské unie, jež zakotvuje zákaz jakékoli diskriminace na základě státní příslušnosti.¹²³ Ochrana autorských práv cizích státních příslušníků mimo území Evropské unie je pak poskytována na základě principu reciprocity či vzájemnosti, resp. takzvaného asimilačního režimu, který obsahuje jak ustanovení § 107 odst. 2 autorského zákona, tak ustanovení § 26 odst. 2 zákona o mezinárodním právu soukromém. Podle ustanovení § 107 odst. 2 autorského zákona se na díla cizích státních příslušníků a osob bez státní příslušnosti vztahují ustanovení autorského zákona podle autorskoprávních mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů. V souladu s principem reciprocity je Česká republika jakožto smluvní stát mezinárodní smlouvy povinna zacházet s cizími státními příslušníky ostatních signatářských stran jako se svými

¹²² TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. Autorský zákon (EVK). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 859.

¹²³ Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>

vlastními občany. Jedná se o tzv. princip národního zacházení, přičemž smluvní státy mezinárodní smlouvy jsou povinny přiznat cizím státním příslušníkům národní autorskoprávní režim ochrany díla.¹²⁴

Podle ustanovení § 87 odst. 1 se smlouvy řídí právem státu, s nímž nejúžeji souvisí, nezvolily-li si strany předem rozhodné právo. Volba práva pak musí být ve smlouvě vyjádřena výslovně nebo musí bez pochybností vyplývat z ustanovení smlouvy, případně vyplývat z okolností případu. Možnost volby práva je nicméně omezena tzv. imperativními (nutně použitelnými) normami, jichž se musí použít vždy bez ohledu na to, který právo je pro daný smluvní vztah rozhodné¹²⁵, a výhradou veřejného pořádku podle ustanovení § 4 zákona o mezinárodním právu soukromém. Podle zmíněné výhrady veřejného pořádku se ustanovení cizího právního řádu nepoužije, jestliže by se účinky tohoto použití zjevně přičily veřejnému pořádku. V autorskoprávní oblasti by institut výhrady veřejného pořádku podle Jiřího Čermáka mohl být použitelný například v případě posuzování převoditelnosti autorských práv, na které kontinentální a angloamerický systém práva nahlíží rozdílně.¹²⁶

Vzhledem k tomu, že problematika určení rozhodného práva je značně široká, pro účely práce se v této kapitole zabývám zejména otázkou rozhodného práva ve vztahu k autorským dílům jako takovým. Významné omezení volby práva však vyplývá také z čl. 6 odst. 2 nařízení Řím I a § 87 odst. 2 zákona o mezinárodním právu soukromém, jež zakotvují ochranu spotřebitele jakožto slabší smluvní strany. To zde pro úplnost považuji za vhodné zmínit s ohledem na charakter smlouvy uzavírané mezi

¹²⁴ TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. Autorský zákon (EVK). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007, s. 859.

¹²⁵ BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš. § 4 Výhrada veřejného pořádku. In: BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. Zákon o mezinárodním právu soukromém. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 24.

¹²⁶ ČERMÁK, Jiří. Internet a autorské právo. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2003, s. 157.

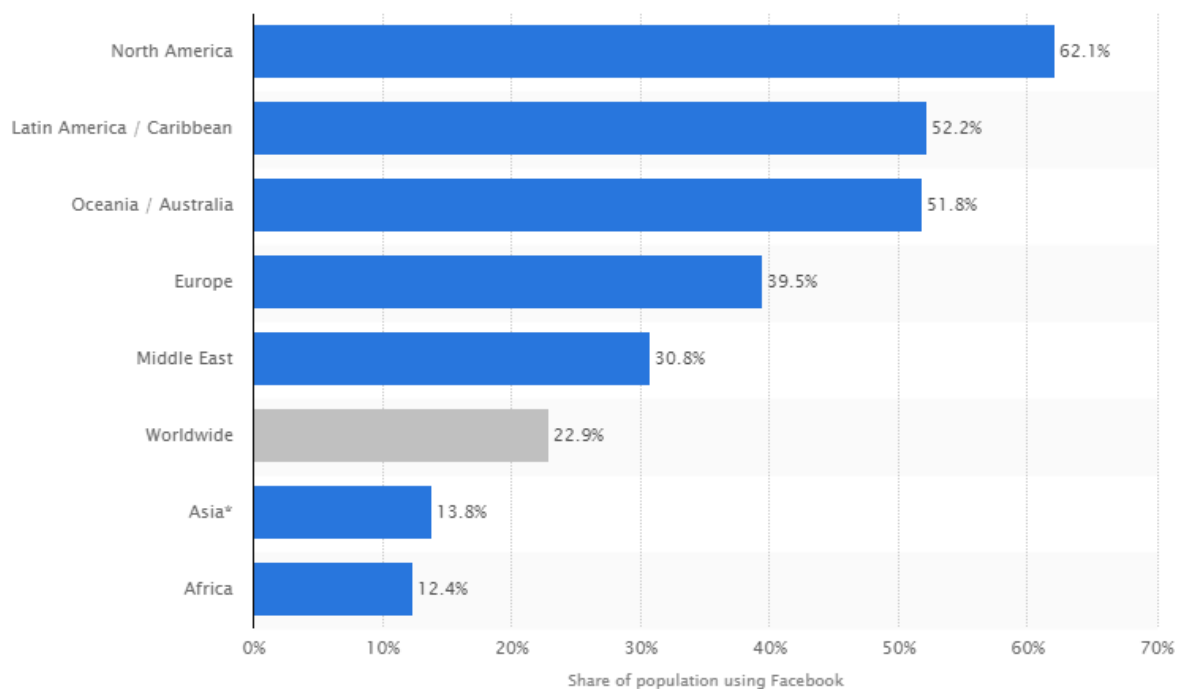
provozovateli sociálních sítí a jejich uživateli. Čl. 6 odst. 2 nařízení Řím I stanoví limity pro volbu práva za situace, kdy spotřebitelé uzavírají smlouvu s osobami jednajícími v rámci výkonu své profesionální nebo podnikatelské činnosti. Strany si v takovém případě zvolit rozhodné právo mohou, avšak spotřebitel touto volbou nesmí být zbaven ochrany, kterou by mu poskytovala ustanovení toho právního řádu, jež by byl v případě neexistence volby práva rozhodný, a také ustanovení od kterých se nelze smluvně odchýlit. Dle ustanovení § 87 odst. 2 zákona o mezinárodním právu soukromém pak platí, že *pokud právní poměr založený spotřebitelskou smlouvou úzce souvisí s územím některého členského státu Evropské unie, nemůže být spotřebitel zbaven ochrany příslušející mu podle českého práva, jestliže řízení probíhá v České republice, i když pro smlouvu bylo zvoleno nebo i jinak se má použít právo jiného než členského státu Evropské unie.*

5.5. Licenční smlouvy

Nejpopulárnější sociální sítí se v posledních letech stal Facebook, který na celém světě v červenci 2018 používalo téměř 2,23 miliard uživatelů¹²⁷, v České republice to bylo 4,9 milionů uživatelů. Popularitu této sociální sítě velmi dobře ilustruje následující graf¹²⁸, z něhož je patrné, o jak velkou část moderní společnosti se jedná. Facebook celosvětově využívá téměř čtvrtina celkové populace, ve vyspělých zemích Severní Ameriky, Evropy a Austrálie je to pak v průměru zhruba polovina obyvatel. S ohledem na významnost této sociální sítě jsem si proto jako ilustrační případ podmínek licenčních smluv vybrala právě společnost Facebook Inc.

¹²⁷ The Top 20 Valuable Facebook Statistics – Updated July 2018. *Zephoria Digital Marketing* [online]. 2018. Dostupné z: <https://zephoria.com/top-15-valuable-facebook-statistics/>

¹²⁸ 40 Essential Social Media Marketing Statistics for 2017. *WordStream* [online]. 2017. Dostupné z: <http://www.wordstream.com/blog/ws/2017/01/05/social-media-marketing-statistics>

© Statista 2016

Již na úvodní stránce této sociální sítě společnost Facebook v rámci vytváření uživatelského účtu uvádí, že uživatel kliknutím na tlačítko “Zaregistrovat se” vyjadřuje svůj souhlas se smluvními podmínkami včetně tzv. Prohlášení o právech a povinnostech (dále jen “Prohlášení”)¹²⁹, a potvrzuje, že je obeznámen se zásadami používání dat včetně informací o použití souborů cookie. Uživatel tedy používáním služeb Facebooku vyjadřuje souhlas s Prohlášením a zavazuje se počínat si v souladu s právy a povinnostmi v něm uvedenými, přičemž podle čl. 18 odst. 2 tvoří Prohlášení úplnou smlouvu mezi oběma stranami týkající se služby Facebook.

Ustanovení čl. 18 odst. 1 stanoví, že pro občany USA a Kanady je smluvní stranou společnost Facebook, Inc. se sídlem v Kalifornii, pro státní příslušníky ostatních zemí světa je smluvní stranou společnost Facebook Ireland Limited sídlící v irském Dublinu. Podle ustanovení čl. 15 odst. 1 se Prohlášení bez ohledu na kolizi právních ustanovení řídí právem státu

¹²⁹ Facebook: Prohlášení o právech a povinnostech. [online]. Dostupné z [www:https://www.facebook.com/legal/terms](https://www.facebook.com/legal/terms)

Kalifornie, USA, a veškeré žaloby, soudní nařízení či spory vzešlé z Prohlášení nebo používání služby Facebook je možné vznášet pouze u okresního soudu Spojených států pro okres Northern District of California nebo u státního soudu kraje San Mateo, přičemž uživatel Facebooku souhlasí s tím, že se pro účely vedení veškerých soudních sporů podřídí jurisdikci uvedených amerických soudů.

Společnost Facebook tedy v Prohlášení využívá možnosti volby rozhodného práva, kterou na území České republiky zakotvuje již zmíněné ustanovení § 87 odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém. S ohledem na to, že určení rozhodného práva by (vzhledem k omezení volby práva v případě spotřebitelských smluv vyplývajících z čl. 6 odst. 2 nařízení Řím I) vydalo na zevrubnější výklad, který není cílem této práce, omezím se na následujících řádcích pouze na jednotlivá licenční ujednání. Ze stejného důvodu se rovněž nebudu zabývat tím, zda dochází k uzavření smlouvy podle českého právního řádu.

Z autorskoprávního hlediska je nejzajímavější ustanovení čl. 2 odst. 1 Prohlášení, podle něhož uživatel služby uděluje společnosti Facebook nevýhradní, přenosnou, převoditelnou, celosvětovou bezúplatnou licenci na použití veškerého obsahu podléhajícího duševnímu vlastnictví, které zveřejní na Facebooku. Tato licence k duševnímu vlastnictví končí v případě, že uživatel obsah smaže ze svého uživatelského účtu, avšak s výjimkou situace, kdy uživatel obsah sdílel s ostatními uživateli a ti jej neodstranili, přičemž obsahem se v souladu s čl. 17 odst. 4 Prohlášení rozumí cokoli, co uživatel pomocí služeb Facebooku zveřejní, poskytne nebo sdílí. V čl. 5 Prohlášení společnost Facebook dále uvádí, že respektuje práva ostatních uživatelů a od uživatelů očekává to samé. Uživatelé se dle čl. 5 odst. 1 Prohlášení zavazují k tomu, že nebudou na Facebooku zveřejňovat obsah ani podnikat jakékoliv kroky zasahující do práv třetích osob nebo jinak porušující zákon, potažmo v kontextu této práce, že nebudou na Facebooku porušovat autorské právo. Společnost si dále v ustanovení čl. 5

odst. 2 vyhrazuje právo odebrat uživatelům jakýkoli zveřejněný obsah, pokud se domnívá, že porušuje Prohlášení či zásady Facebooku, přičemž uživatelům nabízí nástroje, prostřednictvím kterých mohou porušení práv k duševnímu vlastnictví společnosti nahlásit.

V ustanovení čl. 15 odst. 2 se společnost zříká odpovědnosti za obsah a informace, které uživatelé prostřednictvím služby zveřejňují a sdílejí. V uvedeném článku se stanoví: *Přestože stanovujeme pravidla chování uživatelů, nemáme možnost ovlivnit ani určovat akce uživatelů na Facebooku a nezodpovídáme za obsah ani informace, které uživatelé prostřednictvím Facebooku přenáší nebo sdílejí. Neneseme zodpovědnost za jakýkoli urážlivý, nevhodný, obscénní, nezákonný nebo jinak nepřijatelný obsah, se kterým je možné se na Facebooku setkat. Neneseme zodpovědnost za chování uživatelů Facebooku, ať už jde o chování online, nebo v reálném světě.* Tímto způsobem se tudíž Facebook zbavuje odpovědnosti za veškeré činnosti uživatelů služby včetně odpovědnosti za porušování autorských práv, přičemž tato úprava smluvních podmínek je pro licenční smlouvy na sociálních sítích naprosto typická. Společnost Facebook si v ustanovení čl. 15 odst. 2 zároveň vyhrazuje právo na odškodnění za škody, ztráty a výdaje včetně poplatků a nákladů na právní zastoupení, které by společnosti vznikly v souvislosti s potenciálním soudním řízením týkajícím se chování uživatelů Facebooku.

Tato úprava smluvních podmínek vychází z koncepce tzv. bezpečného přístavu (safe harbor), která se uplatňuje jak ve Spojených státech amerických, tak v Evropské unii, a je založena na myšlence ochrany poskytovatelů Internetových služeb, tedy i provozovatelů sociálních sítí, před odpovědností za obsah zveřejněný jejich uživateli, a to za splnění určitých podmínek. Na území Evropské unie je otázka odpovědnosti poskytovatelů internetových služeb upravena ve směrnici 2000/31/ES o

elektronickém obchodu (dále jen “Směrnice o elektronickém obchodu”)¹³⁰, která byla do českého právního řádu implementována zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti. S ohledem na to, že předmětem této kapitoly jsou autorská práva na sociálních sítích a převážná většina provozovatelů sociálních sítí má sídlo ve Spojených státech amerických, dovolím si zaměřit se v tomto kontextu na právní úpravu bezpečného přístavu v USA.

Ve Spojených státech amerických upravuje odpovědnost poskytovatelů internetových služeb v souvislosti s porušením autorského práva Digital Millennium Copyright Act¹³¹ (dále jen “DMCA”), který ve své druhé části (title 2) obsahuje samostatný zákon Online Copyright Infringement Liability Limitation Act of 1998¹³² (dále jen “OCILLA”). OCILLA poskytovatelům stanoví podmínky, jež poskytovatel nutně musí splnit, aby mohl požívat ochrany bezpečného přístavu. Poskytovatel je podle OCILLA v první řadě povinen vést takovou politiku, která mu umožňuje zrušit uživatelské účty těch uživatelů, jež opakovaně porušují autorské právo, nicméně nemá povinnost plošně sledovat, jestli v rámci jím poskytovaných služeb k porušování práv nedochází. Jakmile se však poskytovatel o porušování cizích práv dozví (actual knowledge), je automaticky povinen proti němu zasáhnout a přístup k takovému závadnému obsahu zamezit. Tento postup se nazývá „oznámení a odstranění“ (notice and takedown). Pokud tak poskytovatel služeb neučiní a obsah neodstraní, přestává požívat

¹³⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu). In: Evropský parlament, Štrasburk, 2000. Dostupné také z:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32000L0031>

¹³¹ Digital Millennium Copyright Act (DMCA). Dostupné z [www:](http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-105publ304/pdf/PLAW-105publ304.pdf)

<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-105publ304/pdf/PLAW-105publ304.pdf>

¹³² Online Copyright Infringement Liability Limitation Act (OCILLA). Dostupné z [www:](http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-105publ304/pdf/PLAW-105publ304.pdf)

<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-105publ304/pdf/PLAW-105publ304.pdf>

ochrany bezpečného přístavu a za závadný obsah uživatele se stává odpovědným.¹³³

Právě bezpečného přístavu a odpovědnosti provozovatele sociální sítě za obsah zveřejňovaný uživateli se týkal soudní spor mezi společností Viacom Inc a sociální sítí YouTube vlastněnou společností Google Inc. Společnost Viacom, která mimo jiné vlastní filmová studia Paramount, v roce 2007 zažalovala YouTube pro porušování autorských práv, jehož se měla dopustit tím, že na své webové stránky umožnila uživatelům nahrát obsah chráněný autorským právem vlastněný společností Viacom (např. epizody pořadu The Daily Show), který měl posléze na YouTube přes 1,5 miliardy shlédnutí. Soud opakovaně rozhodl ve prospěch sociální sítě YouTube s tím, že společnost splnila podmínky pro ochranu bezpečného přístavu podle DMCA, obsah porušující autorské právo úspěšně odstranila, jakmile se o jeho existenci dozvěděla, a tudíž není odpovědná za zveřejnění nelegálního obsahu uživatelem.¹³⁴ Společnost Viacom se proti verdiktu okresního soudu opětovně odvolala, nicméně v březnu 2014 nakonec s YouTube uzavřela smír.¹³⁵

Další sociální sítí, která v posledních letech nabývá na popularitě jak ve světě, tak v České republice, je Instagram s 800 miliony uživatelů. Instagram je v porovnání s ostatními sociálními sítěmi typu Facebook relativně jednoduchou sociální sítí založenou výhradně na vzájemném sdílení fotografií a videí mezi uživateli, přičemž k tomuto sdílení dochází prostřednictvím mobilní aplikace. Uživatelské rozhraní mobilní aplikace obsahuje rovněž nástroj k editaci fotografií a videí včetně tzv. filtrů, a

¹³³ MATEJKA, Ján a Jiří ČERMÁK. Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru na Internetu za cizí obsah. In: IT Právo [online]. 2001. Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=48792>

¹³⁴ Viacom International, Inc. et al v. Youtube, Inc. et al, 1:07-cv-02103, No. 452 (S.D.N.Y. Apr. 18, 2013). Dostupné z [www](http://www.docketalarm.com/cases/New_York_Southern_District_Court/1--07-cv-02103/Viacom_International_Inc._et_al_v._Youtube_Inc._et_al/452/):

¹³⁵ Google, Viacom settle landmark YouTube lawsuit. *Reuters* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-google-viacom-lawsuit-idUSBREA2H11220140318>

uživatelé si v rámci aplikace také mohou zasílat zprávy (direct messages). V dubnu 2012 společnost Instagram koupil Facebook.¹³⁶

Ve smluvních podmínkách Instagramu se rovněž stanoví, že používáním webové stránky společnosti Instagram nebo služby Instagram včetně mobilních aplikací se uživatel zavazuje dodržovat tzv. Podmínky použití.¹³⁷ Podmínky použití se řídí a vykládají podle práva státu Kalifornie, USA, bez uplatňování jakýchkoli zásad pro kolizi práva. Jakýkoli spor se společností Instagram podle Podmínek použití bude řešen individuálním rozhodčím řízením, a to s výjimkou sporů vyloučených z rozhodčího řízení, mezi které dle Podmínek použití patří mimo jiné spory vztahující se k duševnímu vlastnictví jako jsou ochranné známky, chráněný design, názvy domén, obchodní tajemství, autorská práva nebo patenty. O sporech vyloučených z rozhodčího řízení pak podle Podmínek použití bude rozhodovat státní nebo federální soud ve městě Santa Clara státu Kalifornie, USA.

Zveřejněním obsahu, tedy fotografií a videí, uživatel podle ustanovení 1 části "Práva" v Podmínkách použití uděluje Instagramu nevýhradní, přenositelnou a celosvětovou licenci bez nároku na autorský honorář a s možností udílení dílčích licencí. Podle ustanovení 3 Základních podmínek v Podmínkách použití jsou uživatelé Instagramu odpovědní za veškeré aktivity, ke kterým prostřednictvím jejich účtu dojde, přičemž službu podle ustanovení 7 Základních podmínek nesmí používat k nezákonným nebo neoprávněným účelům a zavazují se řídit zákony na ochranu autorských práv. V ustanovení 8 Základních podmínek Instagram dále uvádí, že uživatelé služby nesou za veškerý jimi zveřejněný obsah výhradní odpovědnost. Instagram tedy, stejně jako Facebook a ostatní sociální sítě, využívá ochrany bezpečného přístavu.

¹³⁶ Facebook Buys Instagram for \$1 Billion. *ABC News* [online]. 2012. Dostupné z: <http://abcnews.go.com/blogs/technology/2012/04/facebook-buys-instagram-for-1-billion/>

¹³⁷ Instagram: Podmínky použití. [online]. Dostupné z [www](http://www.instagram.com/help): https://help.instagram.com/478745558852511/?helpref=hc_fnav

5.6. Porušování autorských práv na sociálních sítích

Jak už jsem zmínila, na sociálních sítích velmi často dochází k porušování autorských práv, a to mnohdy bez toho, aniž by si uživatelé vůbec uvědomovali, že uživatelský obsah by mohl být předmětem autorského práva. V roce 2011 švédský fotograf Tuana Aziz objevil svou autorskou fotografii zveřejněnou na sociální síti Instagram na tričku volně se prodávajícím v celosvětově rozšířeném oděvním řetězci Mango. V internetovém obchodě prodejce si pak ověřil, že řetězec Mango prodává tričko s potiskem jeho fotografie za 9 liber.¹³⁸ A tento případ bohužel není ojedinělý.

Právě na výše uvedeném Instagramu se v poslední době stalo běžnou praxí tzv. repostování fotek, které naprosto koliduje s autorskoprávní ochranou díla. V případě Instagramu se nejedná o opětovné sdílení obsahu prostřednictvím v aplikaci zabudované funkce jako je tomu například u Facebooku, který podobnou praxi umožňuje funkcí sdílení (share), nebo Twitteru, v jehož prostředí je možné obsah tzv. retweetovat. Na obou těchto sociálních sítích je na první pohled patrné, že se nejedná o původní obsah daného uživatele a autor původního obsahu je zřetelně označen. Společnost Instagram se naopak technickými prostředky snaží dosáhnout toho, aby fotografie zde umístěné nebylo možné sdílet na profilu třetí osoby, ani jednoduše stáhnout a opětovně použít, nicméně na Internetu je již k dispozici mnoho aplikací (např. Regram, Repost for Instagram nebo Buffer¹³⁹), které uživatelům umožňují získat fotografie ostatních uživatelů Instagramu a zveřejnit je na svém osobním instagramovém účtu.

¹³⁸ ROGERS, Katie. Instagram users begin fightback against stolen photos. *The Guardian* [online]. 2013. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/technology/us-news-blog/2013/feb/05/instagram-users-fightback-stolen-photos>

¹³⁹ Introducing Instagram Reposting by Buffer: Never Run Out of Amazing Content. *Buffer App Blog* [online]. 2016. Dostupné z: <https://blog.bufferapp.com/how-to-repost-on-instagram>

Alarmující je, že repostování se nedopouští pouze drobní uživatelé neznalí pravidel autorského práva, ale také významné společnosti. Například v roce 2012 newyorský fotograf Sion Fullana našel svou originální fotografii na instagramovém účtu španělské verze uznávaného módního časopisu Vogue. Po tom, co fotograf na celou věc upozornil, vyšlo najevo, že zdaleka nebyl jediný a že časopis Vogue Spain tuto činnosti prováděl opakovaně.¹⁴⁰ V návaznosti na řadu podobných incidentů se mezi uživateli Instagramu zvedla vlna odporu, načež Instagram v roce 2013 upřesnil znění svých licenčních podmínek takto: *Prohlašujete a zaručujete, že: (i) jste vlastníkem obsahu, který jste ve službě nebo jejím prostřednictvím zveřejnili, nebo že máte jiné právo umožňující vám udělovat práva a licence uvedené v těchto Podmínkách použití; (ii) zveřejnění nebo použití vašeho obsahu ve službě nebo jejím prostřednictvím nepředstavuje porušení, zpronevěření nebo ohrožení práv libovolné třetí strany včetně (ne však výhradně) práv na ochranu soukromí, práv na zveřejnění, autorského práva, ochranné známky nebo jiných práv k duševnímu vlastnictví; (iii) souhlasíte s tím, že zaplatíte veškeré dlužné autorské honoráře, odměny či jakékoli jiné poplatky vzniklé na základě obsahu vámi zveřejněného ve službě nebo jejím prostřednictvím; (iv) jste ze zákona oprávněni a způsobilí přijmout ve své jurisdikci tyto Podmínky použití.*¹⁴¹ Ani změna licenční smlouvy však uživatelům nezabraňuje, aby v této (v současné době již zcela zavedené) praxi pokračovali.

Zveřejnění fotografie jiného uživatele na vlastní sociální síti přitom už ze samotné podstaty a smyslu sociálních sítí bezesporu překračuje rámec osobního soukromí, a tudíž na tyto případy nelze aplikovat institut volného užití díla pro vlastní potřebu. Vzhledem k tomu, že v úvahu nepřipadá ani institut zákonné licence, je pro tzv. repostování nutné vždy získat souhlas k

¹⁴⁰ MESSIEH, Nancy. Instagram: Vogue Spain caught red-handed on Instagram with more stolen photos. *The Next Web*[online]. 2012. Dostupné z: <https://thenextweb.com/socialmedia/2012/04/26/instagram-vogue-spain-caught-red-handed-on-instagram-with-more-stolen-photos/>

¹⁴¹ Instagram: Podmínky použití. [online]. Dostupné z www.instagram.com/help: https://help.instagram.com/478745558852511/?helpref=hc_fnav

užití díla. Pouhým uvedením autora či zdroje fotografie, jak je tomu v současné době zvykem, se podle nynější právní úpravy uživatel nezbavuje odpovědnosti za porušení autorských práv k dílu.¹⁴² Mnoho uživatelů Instagramu bohužel repostuje fotografie jiných autorů bez jejich souhlasu v domnění, že je z autorskoprávního hlediska dostačující, když autora v příspěvku zmíní a označí (tag) znakem @.¹⁴³ Na Instagramu také často vznikají uživatelské profily, jejichž obsah tvoří výhradně fotografie třetích osob a které s ohledem na téměř neomezené množství uživatelského obsahu, jež je na Instagramu k dispozici, následně získávají velmi rychle velké množství sledovatelů (followerů). Otázkou zůstává, zda vlastníci těchto uživatelských profilů opravdu mají souhlas k užití díla od všech autorů fotografií, resp. všech uživatelů, jejichž fotografie repostují. Já se obávám, že nikoliv.

Ještě zajímavější sociální sítí je z pohledu autorského práva sociální síť Pinterest, která se stala nejrychleji rostoucí sociální sítí v historii¹⁴⁴ a kterou z 81 % využívají ženy¹⁴⁵. Tato sociální síť uživatelům umožňuje vytvářet virtuální připínací nástěnky (ať už veřejné, nebo soukromé), na které si mohou „přišpendlit“ obrázky a odkazy a vytvořit si tak vizuálně zajímavou sbírku informací. V loňském roce dokonce Pinterest přišel s novým futuristickým nástrojem Pinterest Lens, vizuálním vyhledávačem zabudovaným přímo v aplikaci.¹⁴⁶ Nástroj Pinterest Lens obsahuje tři funkce. Jednou z nich je vyhledávání předmětů či fotografií na základě

¹⁴² Analýza: Fotografie na internetu a autorské právo. *Media Hub* [online]. 2015. Dostupné z: <http://mediahub.cz/komentare/503591-analyza-fotografie-na-internetu-a-autorske-pravo>

¹⁴³ Is reposting an image or video on Instagram copyright infringement? *Quora* [online]. 2016. Dostupné z: <https://www.quora.com/Is-reposting-an-image-or-video-on-Instagram-copyright-infringement>

¹⁴⁴ Holy SMOKE! Pinterest Is The Fastest Growing Site Ever. *Business Insider* [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/holy-smoke-pinterest-is-the-fastest-growing-site-ever-2012-2>

¹⁴⁵ Show all Pinterest by the Numbers: Stats, Demographics & Fun Facts. *Omnicores* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.omnicoreagency.com/pinterest-statistics/>

¹⁴⁶ Introducing the next wave of visual search and shopping. *Pinterest* [online]. 2017. Dostupné z: <https://newsroom.pinterest.com/en/post/introducing-the-next-wave-of-visual-search-and-shopping>

obrázku pořízeného uživatelem. Pokud tedy například uživatele při návštěvě kavárny zaujme pohodlné designové křeslo, stačí aby si pořídil jeho snímek a následně si na Pinterestu jednoduše vyhledal podobná křesla a případně i uskutečnil nákup tohoto předmětu. Druhou z funkcí je nástroj „Lens the Look“, který zjednodušeně řečeno funguje jako virtuální módní stylistka. Podle fotografie určitého kousku oblečení uživateli vyhledá a doporučí, jak by daný kousek mohl nosit a s čím je vhodné jej kombinovat. Třetím nástrojem jsou tzv. „Pincodes“, tedy obdoba QR kódů poskytující uživateli odkaz na nástěnku Pinterestu. Ty jsou mnohdy využívány e-shopy, které tak svým zákazníkům mohou poskytnout například odkaz na tematicky zaměřené produkty či předměty do určité cenové relace.¹⁴⁷

Na první pohled se Pinterest může jevit jen jako zajímavý vizuální vyhledávač, ale podíváme-li se na něj zblízka, opak je pravdou. Minimálně tedy co se právní stránky týče. Pinterest je místem, kam uživatelé ukládají libovolné fotografie (jak profesionální, tak amatérské), které najdou kdekoliv na Internetu. Pinterest dokonce vytvořil i speciální tlačítko „Pin It“, které si uživatelé mohou nainstalovat jako rozšíření webového prohlížeče Google Chrome a které uživatelům umožňuje pohodlně připínat na Pinterest obrázky bez toho, aniž by vůbec museli navštívit webovou stránku sociální sítě. To vše, aniž by autor originálního obrázku měl o jeho zveřejnění na Pinterestu tušení. Pokud totiž daná fotografie není na Pinterestu opravdu velmi úspěšná, autoři děl nemají příliš mnoho šancí, jak se o jejich užití dozvědět. Hledání konkrétních děl je vzhledem k astronomickému množství příspěvků (v lednu 2018 jich bylo 75 miliard¹⁴⁸) téměř nemožné.

¹⁴⁷ Pinterest just added new tools to its futuristic ‘Lens’ feature — here’s how they work. *Business Insider*[online]. 2017.

Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/pinterest-lens-update-pincodes-lens-your-look-2017-11>

¹⁴⁸ Show all Pinterest by the Numbers: Stats, Demographics & Fun Facts. *Omnicores* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.omnicoreagency.com/pinterest-statistics/>

Pinterest uživatelům rovněž poskytuje možnost stažení jakékoliv uložené fotografie přímo z nástěnky, tedy bez předchozí návštěvy webu, odkud byla fotografie na nástěnku tzv. „pinována“. Proklikem z Pinterestu je sice možné dostat se na původní zdroj materiálu, ale ani to neplatí vždy. V případě, že byla fotografie na Pinterest uložena přímo z původního zdroje, uživatelé se na tento web mohou přes obrázek prokliknout. Ovšem ve chvíli, kdy je fotografie z webu stažena a následně neoprávněnou osobou na Pinterest uploadována, ke zdroji fotografie (včetně informace o jejím autorovi) se bohužel nikdo nedostane. Pinterest sice při nahrávání fotografie možnost uvedení těchto údajů poskytuje, nicméně stále je to jen možnost a nikoliv požadavek.¹⁴⁹

Aby Pinterest snížil množství stížností ze strany autorů publikovaného obsahu, přišel na svět s možností, jak pinování obrázků (tedy jejich ukládání na nástěnky) zabránit.¹⁵⁰ Touto možností je klasický Opt-out krok, konkrétně vložení značky do kódu webu, která následně třetím osobám zamezí ukládání obrázků na Pinterest. V tomto případě se uživateli zobrazí zpráva: *This site doesn't allow saving to Pinterest. Please contact the owner with any questions. Thanks for visiting!*¹⁵¹ Problematické však je, že aby autor ochránil své fotografie před jejich zveřejněním, musí pro to nejprve něco udělat. A kdo se o této možnosti nedozví, v podstatě „má smůlu“.

O (i)legalitě Pinterestu se už od samého začátku vedou živé debaty¹⁵² a světlo do této problematiky zatím nepřinesla ani judikatura. V průběhu roku 2014 zažaloval Pinterest úspěšný profesionální fotograf Christopher Boffoli, jehož fotografie se objevily například v New York

¹⁴⁹ The impact of Pinterest on copyright laws. *Lexology* [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=babebb7e-1997-4b66-95ab-10385a50f57a>

¹⁵⁰ MYERS, Louise. Pinterest Copyright Infringement: How To Protect Yourself. *Louise Myers Visual Social Media* [online]. 2018. Dostupné z: <https://louisem.com/240750/pinterest-copyright-infringement>

¹⁵¹ Prevent saves to Pinterest from your site. *Pinterest* [online]. Dostupné z: <https://help.pinterest.com/en/articles/prevent-people-saving-things-pinterest-your-site>

¹⁵² Pinterest Might Be Enabling Massive Copyright Theft. *Business Insider* [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/pinterest-illegal-faq-2012-2?op=1>

Times nebo Washington Post. Žalobu podal po tom, co Pinterestu zaslal několik žádostí o odstranění svých děl z webové stránky a Pinterestu se ani po třech letech nepodařilo všechny jeho fotografie odstranit. Jednání bylo nařízeno na květen 2016, ale v září 2015 americký soud ve věci vydal meritorní rozhodnutí a Boffoliho žalobu zamítl, přičemž není veřejně známo, zda strany sporu došly mimosoudně k nějaké dohodě.¹⁵³

Příběh Pinterestu je bezesporu velmi inspirující. Tato sociální síť je postavena na naprosto jednoduché myšlence – myšlence nabídnout uživatelům elektronickou verzi nástěnky, na kterou si mohou snadně a rychle „přišpendlit“ své oblíbené fotografie, nápady nebo recepty. A nejen to, uživatelé své nástěnky mohou mezi sebou vzájemně sdílet, inspirovat se a navazovat nové kontakty. Blogy skrze Pinterest získávají další kanál, odkud na jejich webovou stránku může přitékat návštěvnost a Pinterest je také vynikající příležitostí pro malé a střední podniky, jež v rámci Pinterestu mohou budovat povědomí o značce a zvýšit prodeje svých výrobků či služeb (např. i prostřednictvím zmíněného vizuálního vyhledávače Pinterest Lens). K tomu všemu bohužel mnohdy dochází na úkor autorských práv.

¹⁵³ Final Update on Boffoli Case Against Pinterest. *Intellectual Property For The Little Guy* [online]. 2016. Dostupné z: <https://ipforthelittleguy.com/2016/03/26/final-update-on-boffoli-case-against-pinterest/>

6. Zamyšlení nad možným vývojem autorského práva

Porušování autorských práv na všech sociálních sítích spojuje jeden znak a tím je naprostá nesrovnalost mezi právní úpravou a faktickou představou uživatelů o tom, co si na sociálních sítích mohou a nemohou dovolit. Běžní uživatelé sociálních sítí neznají práva duševního vlastnictví si neuvědomují, jak zásadním způsobem mohou svou aktivitou na sociální síti zasáhnout do práv autora díla a jaké z toho pro ně mohou plynout důsledky.

Přestože množství uživatelského obsahu na Internetu, potažmo na sociálních sítích, se neustále zvětšuje a, jak jsem nastínila výše, je také velkým zdrojem ekonomického růstu, inovací a společenského rozvoje, zákonodárci jednotlivých států (včetně orgánů Evropské unie) se ostýchají odstranit bariéry, které brzdí tvorbu uživatelského obsahu, a na uživatelský obsah se tak nyní aplikují stejná pravidla jako na jakákoliv jiná autorská díla tradičního typu. Evropská komise přitom již v prosinci 2012 vydala sdělení O obsahu na jednotném digitálním trhu¹⁵⁴, v rámci něhož mimo jiné poukázala na to, že s rostoucím množstvím uživatelského obsahu a s tím spojených nově vznikajících modelů podnikání na Internetu je nutné zajistit, aby autorské právo a pravidla při udělování licencí byla připravena pružně reagovat i v nové digitální éře. Tento dokument představil čtyři hlavní témata, přičemž jedním z nich bylo téma uživatelského obsahu a udělování licencí jednotlivým uživatelům.

V roce 2013 k této otázce byly představeny dvě koncepce.¹⁵⁵ Podle jedné z nich je tuto otázku potřeba řešit zavedením nové výjimky z užití

¹⁵⁴ O obsahu na jednotném digitálním trhu. In: Evropská komise, 2012, COM/2012/0789.

Dostupné také z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52012DC0789>

¹⁵⁵ Public Consultation on the review of the EU copyright rules [online]. 2013.

Dostupné z:

autorských děl za účelem umožnění vytváření uživatelského obsahu. Podle druhé koncepce je pak současná právní úprava autorského práva dostatečná a úprava licencování je bez problémů přímo aplikovatelná také na uživatelský obsah. A. Monteleone k této problematice nabízí tři potenciální řešení. Zaprvé je jím použití licencí, zadruhé vytvoření nové speciální výjimky pro uživatelský obsah či zatřetí podřazení takové výjimky pod obecnou výjimku. Nynější systém udělování licencí má své nedostatky zejména v tom, že s sebou nese navazující dodatečné náklady, zatímco nelegální přístup je pro uživatele vždy levnější, a také že pro běžného uživatele Internetu je nedostatečně flexibilní.¹⁵⁶ Nezbývá než dodat, že na půdě Evropské komise bohužel v otázce uživatelského obsahu dodnes nebylo dosaženo konsenzu.¹⁵⁷

V závěru roku 2015 dále Evropská komise představila akční plán¹⁵⁸ pro modernizaci předpisů evropského autorského práva, který na podzim 2016 převedla do podoby několika legislativních návrhů.¹⁵⁹ Jedná se o vůbec nejhlubší průnik do autorskoprávní ochrany v EU. Legislativní balíček reaguje právě na výrazný posun v oblasti rozvoje nových digitálních technologií, jež změnil způsob produkce a distribuce autorských děl a umožnil uživatelům stahování online obsahu namísto zakoupení fyzických nosičů. Jako velmi kontroverzní vnímám snahu Evropské komise posvítit si na internetové vyhledávače a sociální sítě a zavést nové poplatky za zobrazování úryvků článků ve výsledcích vyhledávání. Návrh Evropské

http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/docs/consultation-document_en.pdf

¹⁵⁶ MONTELEONE, Andrea Giulia, 'User-Generated-Content and Copyright: The European Union Approach' (2016). WIPO Academy, University of Turin and ITC-ILO - Master of Laws in IP - Research Papers Collection - 2015-2016.

¹⁵⁷ MONTELEONE, Andrea Giulia, 'User-Generated-Content and Copyright: The European Union Approach' (2016). WIPO Academy, University of Turin and ITC-ILO - Master of Laws in IP - Research Papers Collection - 2015-2016.

¹⁵⁸ Tisková zpráva Evropské komise ze dne 9. 12. 2015. In: Evropská komise, Brusel, 2015. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6261_cs.htm

¹⁵⁹ Evropská komise zveřejnila tzv. druhý copyrightový balíček. *Ministerstvo kultury* [online]. 2016. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/evropska-komise-zverejnila-tzv-druhy-copyrightovy-balicek-1480.html>

komise¹⁶⁰ požaduje, aby internetové vyhledávače vydavatelům zpravodajství paradoxně platily za to, že jim poskytují reklamní prostor, který následně vede k větší návštěvnosti jejich webové stránky a tedy i vyšším příjmům. Zkušenost z Německa a Španělska, kde byly obdobné povinnosti již v rámci národní vnitrostátní úpravy zavedeny, však ukazuje, že realizace těchto řešení by naopak mohla vést k utlumení služeb a prudkému snížení návštěvnosti a čtenosti některých webů, což by v konečném důsledku dopadlo zejména na menší vydavatele.¹⁶¹ Ve Španělsku například po vypnutí služby Google News klesly tržby internetových vydavatelů až o 14 % a Španělská asociace vydavatelů se domáhala státního zásahu proti vypnutí služby.¹⁶²

Osobně vidím dvě varianty možného budoucího vývoje autorského práva. První z nich by bylo vydání se cestou tlaku na provozovatele internetových služeb (např. po vzoru výše zmíněného návrhu Evropské komise), jež mají možnost technickými prostředky podchytit aktivity, ke kterým na jejich platformě dochází, a tedy i ovlivnit způsob, jakým bude uživatelský obsah zveřejňován a sdílen. Druhou variantou, která se mi vzhledem k rychlému vývoji technologií a s tím spojeného posunu v myšlení lidí jeví jako vhodnější a pravděpodobnější, by mohlo být uvolnění mantinelů autorského práva ve prospěch společenského a technologického rozvoje.

Mezi odbornou veřejností se již objevují názory, že současná podoba autorského práva ekonomice nepomáhá, nýbrž ji spíše brzdí.¹⁶³ Stávající

¹⁶⁰ Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady COM/2016/0593 ze dne 14. září 2016 o autorském právu na jednotném digitálním trhu. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52016PC0593>

¹⁶¹ Evropská komise se chce v oblasti autorských práv vrátit do století páry. *Euractiv* [online]. 2016. Dostupné z: <http://euractiv.cz/pr-sdeleni/digitalni-agenda/evropska-komise-se-chce-v-oblasti-autorskych-prav-vratit-do-stoleti-pary/>

¹⁶² Návrh reformy autorského práva: vyhledávače budou platit. *Linuxexpress* [online]. 2016. Dostupné z: <https://www.linuxexpres.cz/novinky/navrh-reformy-autorskeho-prava-vyhledavace-budou-platit>

¹⁶³ House Republicans: Copyright Law Destroys Markets; It's Time For Real Reform. *Techdirt* [online]. 2012. Dostupné z:

právní úprava dle mého názoru vyhovuje zejména systému založenému na existenci prostředníků (producentů, nakladatelů, hudebních vydavatelů apod.), jejichž důležitost s rozvojem nových informačních technologií a způsobů komunikace klesá.¹⁶⁴ Umělci dnes mají možnost tvořit svá díla sami v amatérských domácích podmínkách, přičemž je třeba podotknout, že tyto podmínky dokáží bez problémů zajistit i vysokou kvalitu díla. Svou hudbu, texty i videa si následně autoři mohou (opět bez využití jakýchkoliv prostředníků) „zpropagovat“ skrze sociální sítě. Není výjimkou dokonce ani to, že autoři literárních děl vydávají knihy sami bez nakladatele¹⁶⁵ a že nízkorozpočtové filmy dokáží svých úspěchem předčít i ty z dílen hollywoodských producentů.¹⁶⁶

Na závěr této kapitoly mi nezbyvá než dodat, že s ohledem na obrovské množství uživatelského obsahu, které denně na Internetu vzniká, a také na to, že každý uživatel Internetu nyní vytváří uživatelský obsah, lze očekávat, že tato otázka si brzy bude vyžadovat zvláštní pozornost a zákonodárci jednotlivých států včetně orgánů Evropské unie k ní dříve nebo později budou nuceny zaujmout jednoznačný postoj.

<https://www.techdirt.com/articles/20121116/16481921080/house-republicans-copyright-law-destroys-markets-its-time-real-reform.shtml>

¹⁶⁴ HLAVENKA, Jiří. Autorská práva čekají na příchod velkého reformátora. *Lupa.cz* [online]. 2014. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/jiri-hlavenka-autorska-prava-cekaji-na-prichod-velkeho-reformatora/>

¹⁶⁵ Self-publishing boom lifts sales by 79% in a year. *The Guardian* [online]. 2013. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2014/jun/13/self-publishing-boom-lifts-sales-18m-titles-300m>

¹⁶⁶ 16 Low-Budget Movies That Were Huge Hits. *Business Insider* [online]. 2013. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/low-budget-movies-that-were-big-hits-2013-7>

Závěr

V předkládané diplomové práci jsem se zabývala otázkou autorskoprávní ochrany díla na Internetu, a to především v prostředí sociálních sítí. V první řadě jsem považovala za nezbytné v práci vymezit pojem Internetu a autorského práva, vysvětlit základní autorskoprávní pojmy a principy a popsat, jakou ochranu zákon autorským dílům poskytuje. V další části práce jsem se zaměřila na autorská práva v prostředí sociálních sítí, konkrétně na pojem uživatelského obsahu, určení rozhodného práva a obsah jednotlivých licenčních smluv. Rovněž jsem pro ilustraci uvedla několik případů porušování autorských práv na sociálních sítích a v poslední kapitole práce jsem zmínila některé úvahy o možném směřování budoucího vývoje autorského práva.

Touto prací jsem zamýšlela poukázat zejména na vliv technologického vývoje na autorské právo, a pozornost jsem proto obrátila na výzvy, kterým dnes autorské právo v informační společnosti čelí. Právní úprava autorského práva se již od svých prvopočátků vyvíjela v návaznosti na technologický rozvoj společnosti a tak tomu zůstalo až doposud. Autorské právo bylo v průběhu historického vývoje už mnohokrát nuceno k reakci na technologické změny a k doplňování o nové instituty a je více než pravděpodobné, že tomu tak bude i v nejbližší budoucnosti. Nyní se v Evropské unii i na mezinárodním poli objevují snahy o regulaci Internetu a podřízení jej určitým pravidlům, která mimo jiné směřují ke zvýšené ochraně autorských práv a potírání internetového pirátství. Při uplatňování jakékoli regulace by však zákonodárce měl dle mého názoru mít na paměti, že svobodný Internet, potažmo svoboda projevu a volného přístupu k informacím a také svoboda tvůrčí činnosti, by v dnešní době měl být charakteristickým rysem všech vyspělých demokratických právních států. Na jakoukoli zamýšlenou regulaci Internetu a sociálních sítí, bychom z toho důvodu vždy měli také nazírat lidskoprávní optikou.

Místem, kde v současnosti dochází k porušování autorských práv v podstatě na denní bázi, jsou sociální sítě. Já jsem se v práci zaměřila jak na celosvětově nejrozšířenější sociální síť Facebook, tak na mobilní aplikaci Instagram a virtuální nástěnku Pinterest, jež představují specifické prostředí, v jehož rámci dochází ke sdílení autorských děl mezi uživateli. Za porušování autorského práva na sociálních sítích podle koncepce bezpečného přístavu nese odpovědnost uživatel sociální sítě, nikoliv poskytovatel služby. Jako problém nicméně vnímám to, že převážná většina uživatelů sociálních sítí nemá téměř žádné povědomí o autorském právu a jeho fungování, a tudíž dennodenně porušuje autorská práva ostatních uživatelů, aniž by si nezákonnosti svého počínání vůbec byla vědoma. Příkladem bych uvedla „repostování“ fotografií na Instagramu nebo neoprávněné „pinování“ na Pinterestu, na něž jsem upozorňovala v předchozí kapitole. Obávám se také, že koncové uživatele by se v praxi ukázalo jako velmi těžké, ne-li nemožné, jakkoliv postihnout.

Za rizikovou považuji také licenční smlouvu, jejíž uzavření je podmínkou využití sociální sítě a kterou uživatel služby uděluje provozovateli sociální sítě bezúplatnou, nevýhradní, převoditelnou a celosvětovou licenci ke všem dílům jím na sociální síti zveřejněným a odpovídá za to, že je k tomu oprávněn. Tato licence pak provozovateli sociální sítě potenciálně umožňuje autorská díla předat třetím stranám, a to například pro reklamní či jiné účely. Další problém z mého pohledu představují ustanovení licenčních smluv týkající se rozhodného práva, které v obou uvedených případech stanoví jako příslušný soud státu Kalifornie ve Spojených státech amerických.

Otázkou však zůstává, do jaké míry je vhodné oblast sociálních sítí detailněji upravovat, jelikož internetové služby se velmi rychle vyvíjejí a jejich právní úprava by se již záhy po svém přijetí mohla ukázat jako nedostatečná. Z mého pohledu se jeví jako vhodnější obecná právní úprava dále vykládaná judikaturou soudů, a to v návaznosti na aktuálních

podmínkách. Dle mého názoru je jen otázkou času, než začne soudních sporů týkajících se autorskoprávní problematiky na sociálních sítích přibývat, přičemž tento vývoj bude jistě zajímavé dále sledovat.

Domnívám se, že autorské právo v blízké budoucnosti čeká reforma. Není divu, že při aplikaci práva, jehož základy byly položeny již před několika stoletími, vyvstává s rozmachem informačních technologií a sociálních sítí mnoho problémů. Produkce a distribuce autorských děl v digitální éře dnes již není v rukou pouze několika velkých organizací jako tomu bylo v minulosti, a to by právní úprava měla reflektovat. Smyslem jakékoliv právní úpravy autorského práva by v každém případě měla být ochrana výsledků tvůrčí činnosti, s čímž jde také ruku v ruce podpora tvořivosti každého jedince. Přespřílišná ochrana autorských děl a uživatelského obsahu na sociálních sítích by v budoucnu mohla vést k omezení tvorby odvozených děl a spolu s tím i k nežádoucímu snížení tvořivosti ve společnosti.

Seznam zkratek

ARPA	Agentura ministerstva obrany USA pro pokročilé výzkumné projekty
OSN	Organizace spojených národů
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví
Autorský zákon	Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů
Občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Bernská úmluva	Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971, vyhlášená vyhláškou Ministra zahraničních věcí č. 133/1980 Sb.
Dohoda TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, která tvoří přílohu 1C Dohody o zřízení Světové obchodní organizace ze dne 15. dubna 1994, vyhlášené sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb.
Pekingská úmluva	Pekingská smlouva o ochraně uměleckých výkonů v audiovizi přijatá Diplomatickou konferencí dne 24. června 2012
Marrakéšská smlouva	Marrakéšská smlouva o usnadnění přístupu nevidomých k autorskoprávně chráněným dílům přijatá Diplomatickou konferencí 27. června 2013

Občanský soudní řád	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
Zákon o odpovědnosti za přestupky	Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů
Trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Uživatelský obsah	User-generated content
Zákon o mezinárodním právu soukromém	Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů
Římská úmluva	Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací, vyhlášená vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 192/1964 Sb.
Řím I.	Narřízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy
Řím II.	Narřízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy
Prohlášení	Prohlášení společnosti Facebook Inc. o právech a povinnostech
Směrnice o elektronickém obchodu	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu
DMCA	Digital Millenium Copyright Act of 1998
OCILLA	Online Copyright Infringement Liability Limitation Act of 1998

Seznam použitých zdrojů

I. Seznam použité literatury

J. ZLATUŠKA. Informační společnost. Zpravodaj ÚVT MU. 1998, roč. VIII, č. 4.

KNAP. K.: Autorské právo. Praha: Orbis 1960.

KNAP, Karel, OPLTOVÁ, Milena, KŘÍŽ, Jan, RŮŽIČKA, Michal. Práva k nehmotným statkům. Praha: Codex, 1994.

ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. a kol., Občanské právo hmotné III., Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2009.

KNAP, K. Autorský zákon a předpisy související. Praha: Linde, 1998.

HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. Právní slovník. 3.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.

TELEC, I. Přehled práva duševního vlastnictví – 1. díl. Lidskoprávní základy, Licenční smlouva. Brno: Doplněk, 2002.

TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. Autorský zákon (EVK). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2007.

TŮMA, Pavel: K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. Bulletin advokacie č. 4/2012

KŘÍŽ, J., HOLCOVÁ, I., KORDAČ, J., KŘEŠŤANOVÁ, V., Autorský zákon: Komentář a předpisy související, Linde Praha a.s., 2. vydání, Praha 2005.

TELEC, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva. Bulletin advokacie. 2001.

MAISNER, M. a kol., Základy softwarového práva, Wolters Kluwer ČR, a.s., Praha 2011.

CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. Autorský zákon. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012.

HOLCOVÁ, Irena, Veronika KŘEŠŤANOVÁ a Martin VOBORNÍK. Ochrana autorských práv. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005.

MYŠKA, Matěj, Radim POLČÁK, Jaromír ŠAVELKA, Libor KYNCL a Iveta SVIRÁKOVÁ. Veřejné licence v České republice. Brno: Masarykova univerzita, 2014.

HULMÁK, Milan, BEDNÁŘ, Václav, BEZOUŠKA, Petr, BOHMAN, Ludvík, DOBROVOLNÁ, Eva, DOLEŽAL, Tomáš, ELEK, Štefan, HANDLAR, Jiří, HAVEL, Bohumil, HORÁK, Pavel, CHALOUPKOVÁ, Helena, KABELKOVÁ, Eva, KASÍK, Petr, KOTÁSEK, Josef, LIŠKA, Petr, MACEK, Jiří, ONDREJOVÁ, Dana, PETROV, Jan, PIHERA, Vlastimil, SEDLÁČEK, Dušan, SEDLÁČEK, Pavel, SELUCKÁ, Markéta, SIMON, Pavel, SVOBODA, Lukáš, TRUBAČ, Ondřej, VÍTOVÁ, Blanka, WAWERKOVÁ, Magdalena. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014.

WINTEROVÁ, Alena, a kolektiv: Civilní právo procesní, Linde Praha, 2008.

ŠÁMAL, Pavel, GŘIVNA, Tomáš, HERCZEG, Jiří, KRATOCHVÍL, Vladimír, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav, ŠÁMALOVÁ, Milada,

VÁLKOVÁ, Helena, VANDUCHOVÁ, Marie. Trestní zákoník (EVK). 2.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012.

VICKERY, Graham. a Sacha. WUNSCH-VINCENT. Participative Web and user-created content: Web 2.0, wikis and social networking. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2007.

MONTELEONE, Andrea Giulia, 'User-Generated-Content and Copyright: The European Union Approach' (2016). WIPO Academy, University of Turin and ITC-ILO - Master of Laws in IP - Research Papers Collection - 2015-2016. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2922225>

KŘÍŽ, Jan, Irena HOLCOVÁ, Jiří KORDAČ a Veronika KŘEŠŤANOVÁ. Autorský zákon a předpisy související: Komentář. Praha: Linde, 2003.

TELEC, Ivo. Autorské právo k fotografiím podle nového autorského zákona. Právní rozhledy, 2000, č. 12.

BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. Zákon o mezinárodním právu soukromém. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014.

ČERMÁK, Jiří. Internet a autorské právo. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2003.

II. Seznam použitých internetových zdrojů

The Invention of the Internet. *History* [online]. Dostupné z: <http://www.history.com/topics/inventions/invention-of-the-internet>

ARPANET – The First Internet. *Living Internet* [online]. Dostupné z: http://www.livinginternet.com/i/ii_arpanet.htm

Historie českého Internetu II. *Lupa.cz* [online]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/historie-ceskeho-internetu-ii/>

Digital in 2018: Worlds Internet Users Pass the 4 Billion Mark. *We Are Social* [online]. 2018. Dostupné z: <https://wearesocial.com/blog/2018/01/global-digital-report-2018>

Internet Users in the World by Regions - December 31, 2017. *Internet World Stats* [online]. 2018. Dostupné z: <http://www.internetworldstats.com>

Informační společnost v číslech - 2017 [online]. Český statistický úřad, 2017. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/46014808/061004-17_S.pdf/b9a0a83e-7a6f-4613-b1df-33fe8b5d1a8e?version=1.1

V roce 2016 se na českém internetu výrazně zvýšil počet uživatelů mobilních zařízení. *M-journal* [online]. 2017. Dostupné z: http://www.m-journal.cz/cs/aktuality/v-roce-2016-se-na-ceskem-internetu-vyrazne-zvysil-pocet-uzivatelu-mobilnich-zarizeni__s288x12642.html

Fast Internet access becomes a legal right in Finland. *CNN* [online]. 2009. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2009/TECH/10/15/finland.internet.rights/index.html>

List of the 13 Internet enemies. *Reporters Sans Frontiers* [online]. 2016. Dostupné z: <https://rsf.org/en/news/list-13-internet-enemies>

PETERKA, Jiří. Komu patří Internet?. *EArchiv.cz* [online]. 1997. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/a98/a804p800.php3>

Autorské právo z pohledu kontinentálního a angloamerického. *Epravo.cz* [online]. 2013. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/autorske-pravo-z-pohledu-kontinentalniho-a-angloamerickeho-91680.html>

Member States - WIPO. www.wipo.int [online].

Dostupné z: www.wipo.int/members/en/

Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO). www.osn.cz [online].

Dostupné z:

<http://www.archiv.osn.cz/system-osn/specializovane-agentury/?i=127>

Česká republika podepsala Pekingskou smlouvu o ochraně uměleckých výkonů v audiovizi. MKČR [online]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/ceska-republika-podepsala-pekingskou-smlouvu-o-ochrane-umeleckych-vykonu-v-audiovizi-718.html>

Marrakéšská smlouva o usnadnění přístupu nevidomých k autorskoprávně chráněným dílům přijata. MKČR [online]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/marrakesska-smlouva-o-usnadneni-pristupu-nevidomych-k-autorskopravne-chranenym-dilum-prijata-717.html>

What Is Social Media? Explaining the Big Trend. *Lifewire* [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.lifewire.com/what-is-social-media-explaining-the-big-trend-3486616>

The Top 20 Valuable Facebook Statistics – Updated March 2018. *Zephoria Digital Marketing* [online]. Dostupné z: <https://zephoria.com/top-15-valuable-facebook-statistics/>

V Česku dominuje YT a FB, roste Instagram. *Sunitka* [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/aktuality/v-cesku-dominuje-yt-a-fb-roste-instagram/>

Most famous social network sites worldwide as of January 2018, ranked by number of active users (in millions). *Statista* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

O'HERN, Matt S., Aric RINDFLEISCH, David A. SCHWEIDEL a Kersi ANTIA. *The Impact of User-Generated Content On Product Innovation*. 2011. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1843250

EDINGER, Evan. The five ways YouTubers make money. *BBC* [online]. 2017. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/42395224/evan-edinger-the-five-ways-youtubers-make-money>

O2 vzrostl loni čistý zisk o více než šest procent. Pomohl zájem o data, internetovou televizi i jednorázový příjem z prodeje podílu ve start-upu Taxify. *Hospodářské noviny* [online]. 2018. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-66032650-o2-vzrostl-loni-cisty-zisk-o-vice-nez-6-procent-pomohl-zajem-o-data-internetovou-televizi-i-jednorazovy-prijem-z-prodeje-podilu-ve-startupu-taxify>

Integrating User-generated Content in Digital Marketing. *Digital Doughnut* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.digitaldoughnut.com/articles/2018/march/integrating-user-generated-content-in-marketing>

The 10 Best User-Generated Content Campaigns on Instagram. *HubSpot* [online]. Dostupné z: <https://blog.hubspot.com/marketing/best-user-generated-content-campaigns>

The Top 20 Valuable Facebook Statistics – Updated March 2018. *Zephoria Digital Marketing* [online]. Dostupné z: <https://zephoria.com/top-15-valuable-facebook-statistics/>

40 Essential Social Media Marketing Statistics for 2017. *WordStream* [online]. 2017. Dostupné z: <http://www.wordstream.com/blog/ws/2017/01/05/social-media-marketing-statistics>

Facebook: Prohlášení o právech a povinnostech. [online]. Dostupné z [www: https://www.facebook.com/legal/terms](https://www.facebook.com/legal/terms)

Viacom International, Inc. et al v. Youtube, Inc. et al, 1:07-cv-02103, No. 452 (S.D.N.Y. Apr. 18, 2013). Dostupné z [www:](https://www.docketalarm.com/cases/New_York_Southern_District_Court/1-07-cv-02103/Viacom_International_Inc_et_al_v_Youtube_Inc_et_al/452/)

https://www.docketalarm.com/cases/New_York_Southern_District_Court/1-07-cv-02103/Viacom_International_Inc_et_al_v_Youtube_Inc_et_al/452/
Google, Viacom settle landmark YouTube lawsuit. *Reuters* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-google-viacom-lawsuit-idUSBREA2H11220140318>

Facebook Buys Instagram for \$1 Billion. *ABC News* [online]. 2012. Dostupné z: <http://abcnews.go.com/blogs/technology/2012/04/facebook-buys-instagram-for-1-billion/>

Instagram: Podmínky použití. [online]. Dostupné z: https://help.instagram.com/478745558852511/?helpref=hc_fnav

ROGERS, Katie. Instagram users begin fightback against stolen photos. *The Guardian* [online]. 2013. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/technology/us-news-blog/2013/feb/05/instagram-users-fightback-stolen-photos>

Introducing Instagram Reposting by Buffer: Never Run Out of Amazing Content. *Buffer App Blog* [online]. 2016. Dostupné z: <https://blog.bufferapp.com/how-to-repost-on-instagram>

MESSIEH, Nancy. Instagrab: Vogue Spain caught red-handed on Instagram with more stolen photos. *The Next Web* [online]. 2012. Dostupné z: <https://thenextweb.com/socialmedia/2012/04/26/instagrab-vogue-spain-caught-red-handed-on-instagram-with-more-stolen-photos/>

Instagram: Podmínky použití. [online]. Dostupné z: https://help.instagram.com/478745558852511/?helpref=hc_fnav

Analýza: Fotografie na internetu a autorské právo. *Media Hub* [online]. 2015. Dostupné z: <http://mediahub.cz/komentare/503591-analyza-fotografie-na-internetu-a-autorske-pravo>

Is reposting an image or video on Instagram copyright infringement? *Quora* [online]. 2016. Dostupné z: <https://www.quora.com/Is-reposting-an-image-or-video-on-Instagram-copyright-infringement>

Holy SMOKE! Pinterest Is The Fastest Growing Site Ever. *Business Insider* [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/holy-smoke-pinterest-is-the-fastest-growing-site-ever-2012-2>

Show all Pinterest by the Numbers: Stats, Demographics & Fun Facts. *Omnicores* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.omnicoreagency.com/pinterest-statistics/>

Introducing the next wave of visual search and shopping. *Pinterest* [online]. 2017. Dostupné z: <https://newsroom.pinterest.com/en/post/introducing-the-next-wave-of-visual-search-and-shopping>

Pinterest just added new tools to its futuristic 'Lens' feature — here's how they work. *Business Insider* [online]. 2017. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/pinterest-lens-update-pincodes-lens-your-look-2017-11>

Show all Pinterest by the Numbers: Stats, Demographics & Fun Facts. *Omnicores* [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.omnicoreagency.com/pinterest-statistics/>

The impact of Pinterest on copyright laws. *Lexology* [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=babebb7e-1997-4b66-95ab-10385a50f57a>

MYERS, Louise. Pinterest Copyright Infringement: How To Protect Yourself. *Louise Myers Visual Social Media* [online]. 2018. Dostupné z: <https://louisem.com/240750/pinterest-copyright-infringement>

Prevent saves to Pinterest from your site. *Pinterest* [online]. Dostupné z: <https://help.pinterest.com/en/articles/prevent-people-saving-things-pinterest-your-site>

Pinterest Might Be Enabling Massive Copyright Theft. *Business Insider* [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/pinterest-illegal-faq-2012-2?op=1>

Final Update on Boffoli Case Against Pinterest. *Intellectual Property For The Little Guy* [online]. 2016. Dostupné z: <https://ipforthelittleguy.com/2016/03/26/final-update-on-boffoli-case-against-pinterest/>

Evropská komise se chce v oblasti autorských práv vrátit do století páry. *Euractiv* [online]. 2016. Dostupné z: <http://euractiv.cz/pr-sdeleni/digitalni-agenda/evropska-komise-se-chce-v-oblasti-autorskych-prav-vratit-do-stoleti-pary/>

Návrh reformy autorského práva: vyhledávače budou platit. *Linuxexpress* [online]. 2016. Dostupné z: <https://www.linuxexpres.cz/novinky/navrh-reformy-autorskeho-prava-vyhledavace-budou-platit>

House Republicans: Copyright Law Destroys Markets; It's Time For Real Reform. *Techdirt* [online]. 2012. Dostupné z: <https://www.techdirt.com/articles/20121116/16481921080/house-republicans-copyright-law-destroys-markets-its-time-real-reform.shtml>

HLAVENKA, Jiří. Autorská práva čekají na příchod velkého reformátora. *Lupa.cz* [online]. 2014. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/jiri-hlavenka-autorska-prava-cekaji-na-prichod-velkeho-reformatora/>

Self-publishing boom lifts sales by 79% in a year. *The Guardian* [online]. 2013. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/books/2014/jun/13/self-publishing-boom-lifts-sales-18m-titles-300m>

MATEJKA, Ján a Jiří ČERMÁK. Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru na Internetu za cizí obsah. In: *IT Právo* [online]. 2001 Dostupné z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=48792>

Evropská komise zveřejnila tzv. druhý copyrightový balíček. *Ministerstvo kultury* [online]. 2016. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/evropska-komise-zverejnila-tzv-druhy-copyrightovy-balicek-1480.html>

16 Low-Budget Movies That Were Huge Hits. *Business Insider* [online]. 2013. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/low-budget-movies-that-were-big-hits-2013-7>

III. Seznam použitých právních předpisů

The statute of Anne, známý také jako Copyright Act 1709 či 8 Ann. c. 21.

Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví ze dne 14. července 1967, změněná dne 2. října 1979

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 19/1985 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhláška č. 133/1980 Sb., o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněné v Paříži dne 4. května 1896, revidované v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněné v Bernu dne 20. března 1914 a revidované v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 2/1960 Sb., o Všeobecné úmluvě o autorském právu.

Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací, uzavřená v Římě 26. října 1961.

Zákon č. 33/2002 Sb. m. s, O přístupu ČR ke smlouvě o právu autorském

Zákon č. 48/2002 Sb. m. s, O přístupu ČR ke smlouvě o výkonech výkonných umělců

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Císařský patent č. 922/1846 sb.z.s

Zákon č. 197/1985 ř.z., o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým

Zákon č. 218/1926 Sb. z. a n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým

Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon)

Zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)

Zákon č. 401/1921 Sb., Úmluva bernská o ochraně děl literárních a uměleckých

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví. In: . EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (Kodifikované znění). In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (kodifikované znění). In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (kodifikované znění). In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právním k užití hudebních děl online na

vnitřním trhu. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Nařízení č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu). In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie.

Digital Millennium Copyright Act (DMCA). Dostupné z [www:](https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-105publ304/pdf/PLAW-105publ304.pdf)
<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-105publ304/pdf/PLAW-105publ304.pdf>

Online Copyright Infringement Liability Limitation Act (OCILLA). Dostupné z [www:](https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-105publ304/pdf/PLAW-105publ304.pdf)
<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-105publ304/pdf/PLAW-105publ304.pdf>

IV. Seznam použité judikatury

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1345/2009

V. Seznam ostatních zdrojů

Zpráva Valného shromáždění OSN A/HRC/17/27 ze dne 16. května 2011 “Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Frank La Rue”. Dostupné z: http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/A.HRC.17.27_en.pdf

Rezoluce Valného shromáždění OSN A/HRC/32/L.20 ze dne 27. června 2016 “The promotion, protection and enjoyment of human rights on the Internet”. Dostupné také z: https://www.article19.org/data/files/Internet_Statement_Adopted.pdf

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 8. září 2015 o „lidských právech a technologiích: dopad systémů narušování a sledování na lidská práva ve

třetích zemích“. In: Evropský parlament, Štrasburk, 2015, 2014/2232 (INI).

Dostupné také z:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2015-0288&language=CS&ring=A8-2015-0178>

Sdělení Komise o obsahu na jednotném digitálním trhu. In: Evropská komise, 2012, COM/2012/0789. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52012DC0789>

Public Consultation on the review of the EU copyright rules [online]. 2013.

Dostupné z:

http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/docs/consultation-document_en.pdf

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO).

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 7/1995 Sb., o sjednání Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé

Přehled k Směrnici 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:l26053>

Wikipedia, Clickwrap [online]. Dostupné z [www:](http://en.wikipedia.org/wiki/Clickwrap)
<http://en.wikipedia.org/wiki/Clickwrap>

Wikipedia, Browse wrap [online]. Dostupné z [www:](http://en.wikipedia.org/wiki/Browse_wrap)
http://en.wikipedia.org/wiki/Browse_wrap

Tisková zpráva Evropské komise ze dne 9. 12. 2015. In: Evropská komise, Brusel, 2015. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6261_cs.htm

Internet a autorské právo

Abstrakt

Předmětem této diplomové práce je Internet a autorské právo. Toto téma považuji v současné době za velmi aktuální zejména proto, že Internet významně zasahuje do každodenního života celé společnosti, s čímž je spojen také jeho dopad na vývoj právního řádu. Cílem této práce je poukázat na výzvy, kterým autorské právo pod vlivem technologického vývoje v současné době čelí, a popsat problematiku autorského práva na Internetu a především v prostředí sociálních sítí, které představují specifickou oblast působnosti práv duševního vlastnictví.

Práce je rozdělena do šesti kapitol, které se dále člení na podkapitoly a oddíly. První kapitola poukazuje na význam, jež Internet v dnešní společnosti zaujímá, a stručně nastiňuje jeho historický vývoj. Druhá kapitola popisuje historický vývoj autorského práva, vysvětluje základní principy autorského práva, jeho zařazení do práv duševního vlastnictví a shrnuje prameny autorského práva. Třetí kapitola má za cíl umožnit bližší pochopení tématu autorského práva a je věnována základním autorskoprávním pojmům. Čtvrtá kapitola rozebírá právní ochranu autorských děl a shrnuje prostředky ochrany, které autorovi dle soukromého i veřejného práva náleží.

Pátá kapitola je stěžejní částí celé práce, neboť pojednává o autorském právu na sociálních sítích a popisuje jakým způsobem je autorské právo na sociálních sítích porušováno. V této kapitole je vysvětlen pojem sociálních sítí a fenomén user-generated content, resp. obsah generovaný uživateli, proveden stručný nástin problematiky určení rozhodného práva a také popsán obsah licenčních smluv uzavíraných mezi provozovateli sociálních sítí a jejich uživateli. Poslední – šestá – kapitola je věnována úvahám nad možným vývojem autorského práva do budoucna.

Závěr práce pak obsahuje vlastní zhodnocení nynějšího stavu autorského práva a shrnuje, jakým výzvám autorské právo ve vztahu k Internetu a k sociálním sítím v současné době čelí.

Klíčová slova: internet, autorské právo, sociální sítě

Internet and copyright

Abstract

The subject of this thesis is Internet and copyright which I consider to be a very topical issue according to the significant impact Internet has on the everyday life of the today's society and also on the development of copyright law. The aim of the thesis is to highlight the challenges copyright law is currently facing on account of the technological development, and to describe copyright issues on the Internet and social media which represent a specific field of intellectual property rights.

The thesis is divided into six chapters and subdivided into subchapters and sections. The first chapter highlights a significance of the Internet in today's society, and it briefly outlines its evolution in time. The second chapter describes the historical development of copyright law, it explains basic copyright principles and the assignment of copyright to intellectual property rights, and it summarizes the sources of copyright law. The third chapter is devoted to basic copyright terms, and it aims to allow a closer understanding of the copyright.

The fourth chapter analyzes the legal protection of copyright works, and it sums up the legal means of protection which belong to the author according to private and public law. This chapter deals with the phenomenon of social media and with the user-generated content. It briefly explains the issue of determining the applicable law, and it deals with the content of license agreements concluded between social media sites and their users. The last – sixth – chapter subsequently ruminates the possible development of copyright law in the future.

The conclusion of the thesis includes the author's assessment of the current state of copyright law, and it also summarizes the challenges copyright is facing in relation to the Internet and social media.

Key words: internet, copyright, social media